

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Diplomová práce

**ČESKO - ISLÁMSKÉ MANŽELSTVÍ
Z POHLEDU GENDER**

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Svobodová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Marie Urbanová
Studijní obor: Etika v sociální práci
Ročník: II.

2011

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

31. března 2011

.....
(Bc. Marie Urbanová)

Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Michaele Svobodové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce, doktoru RSDr. Jánů Mišovičovi, CSc. za odbornou konzultaci oblasti praktické části této práce, metodologie a dotazování, doktoru PhDr. Romanu Míčkovi, ThD. za cenné rady v etické části této práce, Ing. Mohamedovi Admanovi, CSc. za konzultaci v oblasti islámské kultury a celé mé rodině, která mne v průběhu studia velmi podporovala.

OBSAH:

I. TEORETICKÁ ČÁST	- 6 -
1. Úvod	- 6 -
2. Základní pojmová stavba diplomové práce	- 9 -
3. Tradice spojené s islámským manželstvím	- 12 -
4. Problematika gender u islámského manželství	- 16 -
5. Tradice spojené s českým manželstvím	- 18 -
6. Problematika gender u českého manželství	- 19 -
7. Manželství muslima s nemuslimskou z hlediska rozdílné víry ..	- 22 -
8. Etické otázky dopadu migrace	- 24 -
8.1. Globální problém migrace	- 24 -
8.2. Migrace a kultura, čili kulturní migrace	- 25 -
8.3. Evropa a islám - střed kulturní migrace	- 26 -
8.4. Zneužití institutu manželství v rámci kulturní migrace	- 26 -
8.5. Ekonomické a etické dopady migrace	- 30 -
8.6. Dopady nelegální migrace na cílové země	- 31 -
8.7. Dopady legální migrace na cílovou zemi	- 33 -
8.8. Etické otázky kulturní migrace	- 33 -
9. Právní dokumenty	- 36 -
9.1. Mezinárodní úmluvy s vazbou na rodinné právo	- 36 -
9.2. Národní dokumenty s vazbou na rodinné právo	- 37 -
9.2.1. Pobyťový status - právní možnosti pobytu příslušníky třetích států na území České republiky	- 38 -
10. Zneužití institutu sloučení rodiny k zajištění pobyťového oprávnění na území České republiky	- 40 -
10.1. Nabývání státního občanství České republiky	- 41 -
10.2. Zohlednění rodinných vazeb cizinců v podmínkách přístupu na trh práce	- 42 -
10.3. Poznátky ke zneužití institutu sloučení rodiny	- 42 -
10.3.1. Poznátky Ředitelství služby cizinecké policie	- 42 -
10.3.2. Poznátky Zvláštní matriky v Brně	- 43 -
10.4. Rezoluce Rady ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství	- 44 -
10.5. Příklad přístupu v migrační politice	- 44 -
10.5.1. Francie - Rodinná pouta již nestačí	- 46 -
10.5.2. Kongres Francouzské sociální týdny (25. listopadu - 28. listopadu 2010)	- 48 -
11. Úryvky z diskusního blogu - Diskusní téma: MANŽELSTVÍ S EGYPTÁNEM	- 49 -
II. PRAKTICKÁ ČÁST	- 51 -
12. Metodika praktické části	- 51 -
13. Předvýzkum	- 52 -
14. Charakteristika a odůvodnění výběru vzorku česko - islámských manželství	- 52 -
15. Dotazování	- 53 -
16. Interpretace údajů	- 54 -

17. Diskuze	- 69 -
18. Kasuistika	- 70 -
19. Závěr	- 72 -
SEZNAM LITERATURY	- 76 -
SEZNAM PŘÍLOH.....	- 80 -
Přílohy.....	- 81 -
Abstrakt.....	- 88 -
Abstract.....	- 89 -
Chyba! Záložka není definována.	

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod

K volbě tématu diplomové práce mě přiměla má profese. Denně přicházím do styku s českou veřejností, která se pomalu prolíná světovým multikulturalismem, který je stále častěji spojován s negativními doprovodnými jevy postmoderní společnosti a poukazuje na společenskou nepřipravenost zvládat tyto jevy.

Jde o jevy zcela běžné v souladu se světovým vývojem a globalizací. V rámci svého zaměstnání (Policie České republiky, Služba cizinecké policie, Oblastní ředitelství služby cizinecké policie České Budějovice, Skupina povolování pobytu) jsem u zrodu nových svazků v české společnosti, které vznikají na základě partnerství mezi českými státními příslušníky a příslušníky jiných zemí. U zkoumání účelu pobytu rodinných příslušníků občana Evropské unie dochází mimo jiné i ke složitým procesním úkonům - sepisování protokolů - s účastníky správního řízení o povolení pobytu rodinnému příslušníku Evropské unie.

Jsem tedy jeden z prvních obyvatel České republiky, který slyší příběh seznámení, vývoje a budoucích plánů těchto párů. Z hlediska mé profese je velmi důležité zjistit ony skutečnosti, které by mohly ovlivnit rozhodnutí o vydání a tedy následné legalizaci pobytu občana tzv. třetí země. Zmíněné skutečnosti mohou být podstatnými fakty, které správní orgán přesvědčí, že žadatel uvedl nepravdivé skutečnosti a jde o fiktivní manželství.

Láska existovala vždy a všude, nebere v potaz hranice států, boží mýty atd. Pokud by si však někdo za pomoci tohoto institutu chtěl pouze legalizovat pobyt, bylo by to přinejmenším jevem nežádoucím a hrubě nemorálním. I s vědomím možnosti založení svazku muže a ženy pouze s cílem zajistit partnerovi/partnerce legalizaci pobytu se vždy musí k tomuto institutu, který pojí muže a ženu, přistupovat s úctou. Samotný zásah do jejich soukromí případnými otázkami, které mají objasnit podstatu a důvod vzniku vztahu, vyžadují jemný a nenásilný přístup. Skutečnost, že každý pár je jiný a vzhledem k rozdílné zemi původu partnerů, je vhodné nebagatelizovat, přistupovat s vědomím kulturních odlišností, kulturních stereotypů a založit svůj oficiální postoj na základě individuálního přístupu. Právo na lásku má každý, bez rozdílu hranic, věku, pohlaví, náboženského vyznání.

Při sepisování protokolů mě nejvíce zaujaly páry, které se skládaly z občanů Evropské unie a příslušníka třetí země, kterou byla země islámského náboženství - jako je např. Egypt, Maroko, Tunis, Turecko.

Svazek manželství, resp. spojení muže a ženy, byl a bude předmětem vědeckého zkoumání. Ať již se bude jednat o zkoumání z hlediska genderu, psychologie, sociologie. Vždy bude stát v popředí vědeckého zájmu. Avšak tento zájem se musí vhodným způsobem k povaze věci přizpůsobit. Jde přeci o zkoumání krásného, leč křehkého pouta. Jak jsem tedy zmínila, partnerské vztahy jsou vhodným polem pro vědecké bádání o to víc, pokud se v tomto poli vyskytne svazek, který není typickým pro českou společnost. Může se jednat o kterýkoliv vztah, který nějakým způsobem částečně vybočuje z obvyklosti. Svazky homosexuálních párů, nesesdané páry, atd. Mě nejvíce zaujaly svazky smíšené, resp. svazky kulturně smíšené. Jde vždy o nevšední spojení, které v jednoduchosti spojení muže a ženy spojilo i kulturní prolínání. Osobně jsem přesvědčena, že takový pár musí učinit mnoho vzájemných ústupných kroků, zvyknout si na různé kulturní odlišnosti. Odlišné je i pojetí role muže a ženy v jiné kultuře, mnohé páry tyto požadavky kulturního genderu a s ním spojené odlišnosti nesnesou a jsou pak vystaveni neshodám, rozvratu, či rozpadu manželství. Každá kultura očekává od role manžela či manželky něco jiného. Jednoduše řečeno česká kultura hovoří k ženě: „Vař knedlíky!“ Islámská kultura zase k ženě hovoří: „Nos burku!“. Co tedy potom muž, který je islámského náboženství, patří tedy do kultury islámské, jak se zachová ve vztahu k české ženě? Bude požadovat vaření knedlíků současně se zahalením tváře své ženy?

Svazky česko - islámské, které se staly předmětem zkoumání této diplomové práce, provázelo mnoho společných znaků jako např. relativně čerstvé seznámení, zpravidla na dovolené v cizí zemi (zemi původu manžela). Po rozluce páru, na dobu nezbytnou pro vyřízení turistického víza, byl vztah udržován korespondencí v dnešním technickém světě zcela moderní a mimořádně oblíbenou, a to komunikací po emailu. Myslím si, že právě zde v okamžiku raného vývoje vztahu, je důležité osobní poznávání, o které jsou tyto páry ochuzeny. Tento okamžik osobního „testování se“ mezi partnery je základem pro budoucí vztah. Zde bych ráda upozornila na moderní technologii, díky které se sice můžeme rychle telefonicky spojit s kýmkoli a kdekoli na planetě Zemi, avšak ochuzuje nás o osobní blízkost. Tato osobní blízkost je důležitá pro zmíněný pevný základ všech vztahů. Po příjezdu do České republiky byla specifická podobná rodinná a ekonomická situace páru - manžel bez finančních prostředků, bez

předem zajištěného zaměstnání v České republice. Partneři se dlouho neznali, mnohdy docházelo k jejich bližšímu seznámení až na území České republiky po příjezdu manžela.

Myslím si, že v takovýchto svazcích, které jsou utvářeny za velice rychlé evoluce, kde hlavním důvodem existence není ani tak láska, ale snaha o legální migraci z islámských zemí do České republiky, se v budoucnu projeví původně přehlížená kulturní rozdílnost. Kulturní rozdílnost v sobě zahrnuje i tradiční pojetí role muže a ženy, které jsou odlišné od pojetí v české zemi a v zemi islámské.

Každý pár je vystaven řešení etických dilemat, která přináší život v partnerství. Předpokládám, že etická dilemata se nevyhýbají ani párům českým ani párům kulturně smíšeným. Smíšené páry musejí navíc řešit socio-kulturně etická dilemata, která mohou mít základ i v kulturní odlišnosti manželského páru, popřípadě v kulturně genderovém přístupu v manželství.

Předpokládám, že tato kulturně genderová rozdílnost sebou ponese v budoucnu stigma v podobě možnosti partnerského nesouladu, rozvratu či manželského rozpadu. Právě ona kulturní rozdílnost a rozdílnost v pojetí genderu v naší a islámské zemi ve smíšených manželstvích a její vztahovost k možnému rozvratu či rozpadu uvnitř svazku je předmětem zkoumání a hypotézou této diplomové práce.

V teoretické části diplomové práce se budu věnovat vymezení základních pojmů, manželským tradicím v islámské společnosti, problematice gender islámského manželství, manželským tradicím v české společnosti, problematice gender u českého manželství, problematice gender v česko - islámském manželství, etickým otázkám dopadu migrace, včetně etické otázky dopadu kulturní migrace, nástinu pobytového statusu, možnosti zneužití institutu sloučení rodiny k zajištění pobytového oprávnění na území České republiky, příkladu migrační politiky s uvedením konkrétního přístupu ve Francii. V praktické části představím vybraný zkoumaný vzorek, metodu zkoumání. Z uvedeného dotazování a jeho následného vyhodnocení, včetně vyhodnocení grafického (které je uvedeno přímo v textu pro rychlejší a snadnější orientaci čtenáře) pak bude potvrzena či vyvrácena stanovená hypotéza diplomové práce. Na závěr praktické části bude uvedena kasuistika s manželským párem, jejichž smíšené manželství i přes kulturní rozdílnost vydrželo již 30 let.

2. Základní pojmová stavba diplomové práce

Altruismus „Myšlení, cítění, které bere ohled na ostatní lidi. Nezištný, neprospěchářský a nesobecký vztah k lidem. Protiklad k egoismu.“¹

Gender „Gender je sociální konstrukt. Kultura a společnost působí rozdílně na muže a ženy, což vede k sociálně konstruovaným rozdílům v jejich chování, očekávání či postojích. Tyto rozdíly nejsou univerzální, v různých společnostech a v různých dobách se významně liší. Komplementárním pojmem je termín pohlaví (anglicky sex), který se užívá pro rozdíly biologické. Pohlaví je na rozdíl od genderu univerzální kategorií, která je nezávislá na čase a místě“.²

Genderový stereotyp „Termín v poslední době hojně užívaný při diskuzích o mužských/ženských odlišnostech, identitě, soc. rolí apod.“³

Globální „Globální je odvozené od podstatného jméno globus ([země]koule) a znamená (celo) světový. Pojem se vztahuje na problémy životního prostředí, protože v současnosti přesahují státní hranici a i jejich řešení vyžaduje mezinárodní spolupráci. Je často užíván ve spojeních globální problémy (kam patří i přelidnění, chudoba, hladomor, války atd.), globální politika nebo globální oteplování.“⁴

Islám „Je označení pro monoteistické náboženství založené na kázání proroka Muhammada. Ten je považován za prostředníka, který přijal Boží slovo, slovo zjevené andělem Gabrielem a přepsal jej do posvátné knihy Koránu.“⁵

Kasuistika Případová studie, která je nápomocná při řešení podobných případů.⁶

---

¹GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.s. 21.

²HARTL, P; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. s. 176.

³*Genderový stereotyp*. [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: < <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/genderove-stereotypy>>.

⁴JONGEPIER, J. *Proč ekologická výchova*. [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: < www.ekovychova.cz/eko/includes/priloha517.doc>.

⁵BÖLLE, C.; CHEMLA, CH.; RASTETTER, N. *Klíč k náboženství: Co mají společného judaismus, křesťanství, islám a buddhismus?*. Praha: Albatros, 2006. s. 46.

⁶Srov. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.s. 160.

Koherence Označení vztahu jednotlivostí, které je nutno chápat jako vztahující se k sobě.⁷

Konverze „Z latinského slova „conversio“ obrácení se. Používá k vyjádření skutečnosti obrácení se k Bohu, to znamená k opuštění víry, již konvertita považuje za mylnou, ve prospěch k víře, o niž věří, že je ta pravá.“⁸

Korán „Z arabského slova al-ku‘rán- to, co má být recitováno, či nahlas pronášeno. Podle tradice Korán - Svatou knihu - nadiktoval proroku Muhammadovi anděl Gabriel (Džibríl). Jeho text představuje Boží slovo zjevené lidstvu prostřednictvím Muhammada.“⁹

Kultura „Kultura se sestává z modelů, ať explicitních či implicitních, odvozených z chování a dále sloužících jako vzor osvojovaných a předávaných pomocí symbolů, ustavujících rozdílné přístupy lidských skupin včetně jejich vyjádření v artefaktech. Kulturní systém může být na jedné straně považován za produkt jednání, na druhé zase za prvek další jednání podmiňující.“¹⁰ V oblasti kultury probíhá socializace, odráží se v ní hodnotové postoje určitého obyvatelstva.¹¹

Manželství „Jde o sociálně sankcionovaný, institucionalizovaný sexuální vztah dvou nebo více jedinců zpravidla opačného pohlaví, obvykle s cílem založit rodinu, resp. mít trvalý vztah, v němž je muži a ženě sociálně dovoleno mít děti, aniž by ztratili své místo ve společnosti.“¹²

Marginální Termín se vyskytuje především v sociologii, kde označuje osobu, která přísluší k dvěma či více skupinám, které se liší sociálními či kulturními

---

⁷Srov. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.s. 168.

⁸BÖLLE, C.; CHEMLA, CH.; RASTETTER, N. *Klíč k náboženství: Co mají společného judaismus, křesťanství, islám a buddhismus?*. Praha: Albatros, 2006. s. 62.

⁹Tamtéž, s. 62.

¹⁰SUŠICKÁ, V., *Definice kultury*, FF UK PRAHA, [online]. [cit. 2011-02-22]. Dostupné na WWW: <uprav.ff.cuni.cz/pages/semi/Definicekultury.doc>.

¹¹Srov. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.s. 198.

¹²GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.s. 211.

normami. Obvykle se termín používá v obdobném vztahu ve spojení „marginální skupina“, k označení neúplně asimilovaných skupin.¹³

Migrace Jde o přesun skupin mezi populacemi. Můžeme dělit na migraci ekonomickou, kulturní, negativní, pozitivní atd. Migrace je často uváděna ve spojení s globálním problémem. Migrace může probíhat dvěma směry, má formu imigrace nebo emigrace.¹⁴

Multikulturalismus „Můžeme jej definovat jako přesvědčení, že různé kulturní či etnické skupiny mají právo zůstat odlišné. Opačnou variantou vývoje je jejich asimilace k normám hlavního proudu společnosti. Multikulturalismus je možné chápat na vícero různých úrovních. Od kultury a vzdělání v rámci určité skupiny obyvatelstva až po úroveň kulturních institucí a praktik celých společností (Johnston 2000). Hlavním dilematem multikulturalismu (v rámci tzv. liberálních demokracií) je vztah mezi specifickými požadavky minorit a principem rovných práv pro všechny. Multikulturalismus může být definován také jako politika, která prosazuje práva etnických a kulturních skupin zůstat odlišné (Gregory 1994). Pojem multikulturalismus je často spojován též s pojmy jako pluralismus, nacionalismus, národní stát či asimilace.“¹⁵

Patriarchát U starších autorů tento pojem označuje „nadvládu mužů“ v rodině. Pro svou mnohoznačnost dnes mizí z moderních slovníků antropologických i etnografických, tento fakt je známkou, že ustupuje význam termínu a jeho používání.¹⁶

Resilience „Pružnost, odolnost, schopnost rychle se vzpamatovávat. Jde o pojem multidimenzionální s možnou aplikací na rodinný systém.“¹⁷

Rodinná resilience Vlastnost rodiny, která je v pozadí udržitelnosti existujících rodinných vzorců, i když je vystavena působení rizikových faktorů. Jde o elasticitu vztahu.¹⁸

---

¹³Srov. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000.s. 213.

¹⁴Srov Tamtéž, s. 224.

¹⁵*Multikulturalismus*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW:<<http://www.diversity-management.cz/faq.php?id=12>>.

¹⁶Srov. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 274.

¹⁷SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007.s. 81.

Rodinný příslušník občana Evropské unie Občan tzv. třetí země (vysvětlení viz níže), který po sňatku (či svazku obdobném, včetně druh a družka) s občanem Evropské unie získává statut „Rodinný příslušník občana Evropské unie“, který mu v pobytovém režimu přináší určité oprávnění, např. úlevu z vízové povinnosti na dobu 3 měsíců pobytu v prostoru Schengenu a Evropské unie.¹⁹

Rozhovor Je jednou z nejčastější a nejznámější používanou technikou diagnostickou a výzkumnou. Vědeckým cílem rozhovoru je podnícení respondenta ke sdělení údajů. Jde o specifický interakční proces komunikace.²⁰

Rozhovor polostandardizovaný „Typ rozhovoru, v němž je tazateli předepsaná kostra (schéma) otázek, jejich formulace a sled na vyznačených místech použití volného rozhovoru.“²¹

Státní příslušník tzv. třetí země Občan státu, jehož nemůžeme zařadit mezi státy Schengenu a Evropské unie.²²

Státní občanství „Znamená příslušnost, dnes se jedná obvykle o příslušnost k státu. Tato příslušnost je spojena s určitými právy. Ten, kdo je držitelem těchto práv, je občan. Každý občan má své povinnosti a práva, od osmnácti let má každý občan právo volební. Občan může mít i více občanství. Pokud nemám občanství dané země, musím zažádat u některých států o vízum v případě cestování.“²³

3. Tradice spojené s islámským manželstvím

Existuje mnoho definic charakterizujících rodinný život v islámu. Jedna z nich hovoří o tom, že rodina je lidské společenství, kde jsou její členové vázány pokrevními či příbuzenskými pouty. Tato pouta obsahují jak práva tak povinnosti. Jsou chráněny právem, náboženstvím i členy rodiny.²⁴ Tomuto znění se velice blíží definice

---

¹⁸SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007.s. 81.

¹⁹Srov. Zákon 326/2000 Sb., o pobytu cizinců, ve znění platném k 10. 12. 2011

²⁰Srov. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 355-356.

²¹Tamtéž, s. 357.

²²Srov. Zákon 326/2000 Sb., o pobytu cizinců, ve znění platném k 10. 12. 2011

²³*Občanství*, [online]. [cit. 2011-02-22]. Dostupné na WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Danstv%C3%AD> >.

²⁴Srov. WALTHER, W. *Die Frau im Islam*. Leipzig : Edition Leipzig, 1980. s. 24-43.

současného sociologa E. Durkheima, který chápe rodinu jako společenskou instituci, která má své zákony a je vázána platnými zákony společnosti.²⁵

„V islámu je manželství věcí smlouvy mezi mužem a ženou, která byla předjednána rodiči.“²⁶Všeobecné zásady manželství v islámu provází Korán, který dává manželství svá pravidla. Mezi nimi se jedná o volbu manželů, zasnoubení, pravidla svatebního obřadu, pravidla v případě rozluky manželů atd. V Koránu nalezneme mnoho pasáží a prorok Muhammad přednesl mnoho výroků, v kterých uvádí své pevné podmínky dané pro manželství.

Manželství, jako smlouva, je pro rodinný život to nejdůležitější, proto sebou nese velikou pozornost a soustředí svůj pečlivý zájem na to, co této smlouvě předchází. Nejvíce se pozornost zaměřuje na zasnuby. Pokud se však snoubenci rozhodnou od zasnub ustoupit, je jim to umožněno, ale pouze po vzájemné dohodě. Islám si klade za důležité svého partnera poznat před svatbou. Poznat jeho zvyky, chování tak, aby do manželství snoubenci vstoupili s určitou představou o tom druhém. V samotném aktu zasnoubení přejímá aktivitu snoubenec, který žádá o ruku zástupce manželky „walliho“. Tím bývá přímý příbuzný manželky. Jak bylo uvedeno, zasnuby mají své pečlivé zásady, které určuje Korán. Ze zásad, které sebou nese zasnoubení, je důležitá např. otázka, co může snoubenec vidět ze své snoubenky v době před oddáním. Je mu dovoleno shlédnout: **tvář** (pro její krásu),

ruce po zápěstí (pro zjištění její pracovitosti a temperamentu),

dále je dovoleno spatřit **nohy od kotníků dolů**. Korán dokonce zakazuje muži vidět více, než je výše uvedeno. Naopak i snoubenec může ukázat své snoubence pouze určitou část ze svého těla. Jde o:

část těla od hlavy až po pás,

část od kolen po chodidla. Tato zásada je rovněž důležitá pro zjištění vlastností partnera, zejména již zmíněnou pracovitost a temperament. Zasnuby jsou zrušitelné ze závažných důvodů. Je možné zasnuby zrušit jednostranně bez udání důvodu. Zpravidla ale druhé straně vzniká materiální újma od protistrany.²⁷ Další zásadou, kterou sebou nese tradice islámského zasnoubení, je podmínka, že snoubenci by se při zasnubách neměli ocitnout v místnosti sami. Vždy s nimi musí

---

²⁵Srov. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 8.

²⁶HALÍK, T. *Prolínání světů: Ze života světových náboženství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 69.

²⁷Srov. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 31-33.

zůstat „muham“²⁸. „Muhram“ vystupuje se snoubenci na veřejnosti. Jeho přítomnost by snoubenci neměli považovat jako přítěž. Stejně jako zasnuby mají své zásady a pravidla, lze tuto skutečnost, danou Koránem, očekávat i u samotného svatebního aktu.

„Svatební akt musí splňovat osm podmínek:

- 1) Svatební akt musí splňovat předepsanou formu.
- 2) Manželka musí být muslimkou, židovkou či křesťankou.
- 3) Musí dojít k dohodě o věnu, jeho výši a splatnosti.
- 4) Svědectví způsobilých svědků.
- 5) Způsobilý věk obou manželů na uzavření manželství.
- 6) Právní způsobilost k uzavření manželství.
- 7) Existence „waliho“²⁹.
- 8) Souhlas nevěsty.³⁰

Pro svatební obřad si mnohé ženy kupují či půjčují dvoje šaty, jedny zahalující postavu nevěsty a druhé, které mohou být např. bílé na ramínka. V Severní Africe se obvykle také nosí bílé šaty, existují ale kmeny (hl. v Maroku, Alžírsku), kde nevěsta během svatebního dne vystřídá i pět druhů šatů. Jedny musí být barvy bílé další podle zvyků. Většinou nechybí červené šaty pro zaručení plodnosti manželky. Další svatební zvyklostí jsou ruce nabarvené henou.³¹

Před samotným svatebním obřadem je důležitý souhlas nevěsty se svatbou. Za souhlas u nevěsty, která se vdává poprvé, je akceptován i souhlas „mlčky“, který je vlastně vyjádřením neodmítnutí manžela. Pokud již nevěsta byla vdaná, musí dát ústní souhlas. Zde souhlas „mlčky“ již není akceptovatelným.³²

Svatební hostina je hostinou, která se odvíjí od finanční situace manžela, je dobrým zvykem na hostinu zvát rodinu, přátele a sousedy. Svou účastí tak všichni vyjadřují podporu novomanželům.

---

²⁸Pozn. Muhram- jde o osobu, mužského pohlaví u které je podmínka nemožnosti uzavření manželství s nevěstou, např. otec, strýc.

²⁹Pozn. Wali- jde o osobu, mužského pohlaví, která uzavírá smlouvu s ženichem, tedy zastupuje nevěstu.

³⁰AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 46.

³¹Srov. JICHOVÁ, L., *Muslimská svatba*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW:<<http://luciejichova.blog.idnes.cz/c/166487/Muslimska-svatba.html>>.

³²Srov. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 46.

Samotný svatební akt probíhá mezi walim a manželem. V islámských zemích může být oddávající státem pověřený orgán, tam kde tento státem pověřený orgán chybí, oddává jakákoliv dospělá osoba, která je vyznání islámského.

Uzavřením manželství vznikají pro novomanžele určité povinnosti:

- 1) Manžel musí manželce poskytnout věno.
- 2) Manžel musí finančně zabezpečit domácnost.
- 3) Ze spojení manželů vznikají mezi rodinami manželů překážky v uzavření dalšího sňatku mezi příbuznými.
- 4) Zaručuje dědičné právo manželů.³³

Pokud se v manželství objeví problémy, muž má dány možnosti k jejich řešení:

- „1) Manžel může manželku napomenout, že koná něco špatně.
- 2) Pokud napomenutí nepomůže, má manžel možnost na určitou dobu se vzdát jakýchkoliv intimností ke své manželce.
- 3) V případě nevyhnutelnosti lze manželku fyzicky trestat (na fyzické trestání islám pohlíží jako na něco, co již existuje po mnoho staletí. Jde o projev přirozenosti lidské bytosti).“³⁴

Použití síly vůči manželce má své podmínky:

- „1) Manžel se nesmí dotknout tváře manželky, nesmí jí svým jednáním způsobit ani lehčí zranění jako jsou modřiny.
- 2) Nesmí vůči manželce použít znevažující slova či výrazy.
- 3) V případě definitivního rozvodu islám požaduje projev poslední laskavosti a vyžaduje, aby rozvod proběhl co nejdůstojněji.
- 4) Rozvod může nastat vyslovením slova „Tallaktuka“ či soudním rozvodem. Rozvod musí splňovat procesní náležitosti.“³⁵

---

³³Srov. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 70-72.

³⁴AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 73.

³⁵AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 75.

4. Problematika gender u islámského manželství

Oblastí světa, ve které je rozdílnost muže a ženy a jejich rolí dána nejen biologicky, sociálně, ale navíc i nábožensky, je oblast islámských zemí. Zvláště náboženské genderové pojetí muže a ženy je zde nejvýraznější. Jevem, který nás ohromí při chůzi po ulicích měst blízkého východu, jsou vztahy mezi místními muži a ženami. Ti kolem sebe prochází bez povšimnutí. Jako by vztah mezi nimi ani neexistoval. Pokud už vidíte hovořící pár, tak je pravidlem, že žena klopí zrak a muž se na ni při hovoru nedívá. Zde jde o islámem doporučenou prevenci pokušení.³⁶ Islámská kultura nám zde předkládá „genderový stereotyp“³⁷ utvořený a po staletí dodržovaný.

Tento genderový stereotyp má však v dnešním světě silnou diferenciaci dle místa výskytu a sociálního uspořádání. Jeho implementaci nelze generalizovat pro všechny islámské země stejně. Např. ve všech islámských zemích je zakázáno vykonávat ženám muslimkám soudnictví, ale již ne ve všech islámských zemích je zakázáno muslimkám studovat na vysokých školách. Původ genderového stereotypu je ve striktním dodržování Koránu a prorockého učení. Genderové postavení muže a ženy v islámské kultuře významně ovlivňuje Korán. Můžeme si povšimnout, že v textech Koránu z hlediska genderu výrazně převládají muži. Zvláštní místo je mužům je vyhrazeno v textech, které upravují oblast manželství a rodinného života. Muži jsou také příjemci, kterým Korán či prorocká tradice dává ponaučení, jak se chovat k ženám. Vůči ženám je patrné jejich dominantní postavení.³⁸

Muž v islámském manželství je ten, kdo domácnost hmotně zabezpečuje, tímto břemenem by manželku neměl zatěžovat. Pokud by manželka rovněž pracovala (mimoходом islám jí to umožňuje za určitých pravidel), oproti manželovi nemá povinnost přispívat do domácnosti finančními prostředky. Tato skutečnost ale manželovi přiznává právo zastupovat rodinu navenek, má předurčení a přiznání plné autority a rozhodování. To platí i o rozhodování ve věcech členů rodiny. Manželce islám přikazuje starat se o svého manžela a jejich děti. Z manželské smlouvy vyplývají manželům povinnosti věrnosti jednoho k druhému. Zde nejde jen o vyhýbání se mimomanželskému intimnímu vztahu, ale i situacím, které by budily dojem možné

---

³⁶KLÍMOVÁ-PUMEROVÁ, K. *Mužům vstup zakázán*. Praha: Portál, 2005. s. 16.

³⁷Tamtéž, s. 6.

³⁸Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed). *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. s. 120.

nevěry. Islám dává muži právo manželce zamezit styk s určitými osobami, proti kterým má muž určité výhrady. Je jedno zda se jedná o osobu mužského, či ženského pohlaví. Dále manželství dává právo zákazu vstupu třetí osoby, proti které má partner výhrady, do domácnosti. Manžel má vůči manželce právo, aby v citlivých otázkách a důležitých věcech respektovala jeho rozhodnutí v plné míře, může ale o tomto s manželem hovořit a radit se (je zde zachováno právo na její názor). Pokud by manžel nebyl schopen plnohodnotně domácnost zabezpečovat, je ženě dovoleno pracovat a vypomáhat manželovi se zabezpečením domácnosti. Avšak nesmí při tom zapomenout na své povinnosti vůči rodině a manželovi.

V evropské kultuře je, stejně jako v islámské kultuře, možnost zaměstnání pro ženu důležitou oblastí, díky které má možnost širších sociálních kontaktů a je přínosem pro její sociální image. Rovněž je ženě dána možnost podílet se na zabezpečení rodiny s možností upevnění pocitu vlastní autonomie - to však neplatí jen pro země islámské.³⁹ Pokud manželovi nevadí způsob, jakým se manželka stará o domácnost, např. že neuklízí atd. je poté dle islámu manželka se souhlasem manžela oproštěna od této činnosti. Při řešení sporů má manžel např. právo přestat na manželku mluvit a to proto, aby manželka měla prostor o svém konání přemýšlet. Doba, po kterou manžel nemusí komunikovat, je ne více jak 3 dny, ale po tuto dobu manžel nesmí manželku opustit. Povinnost vyživovat manželku existuje za předpokladu, že dodržuje víru. Pokud jde o nemuslimku, je předpokladem fakt, že ve svém konání není v konfliktu s pravidly islámu. Pokud je manželka na delší čas mimo rodinu bez souhlasu manžela či rodinu zanedbává, má manžel možnost omezit či přestat ji zabezpečovat. Manželce je dovoleno se oddávat sebevzdělání a péči o svůj rozvoj za předpokladu, že tato činnost není vykonávaná na úkor rodiny.

Postavení ženy ve veřejném životě se liší dle místa a sociální skupiny. V jedné zemi můžeme spatřit ženy pouze zahalené v burce, o krok za mužem, jinde dosáhly postavení premiérek a ministryň. Od 70. let můžeme dokonce pozorovat trend, kdy je viditelná snaha o zapojení islámských žen do vědeckého bádání a diskuzí. Ženy, které se vyslovují k diskutovaným společenským otázkám, poukazují na téma rovnoprávnosti, omezování lidských práv, svých svobod jak v soukromém, tak i ve veřejném životě.⁴⁰

---

³⁹ Srov. MAŘÍKOVÁ, H. (ed.). *Proměny současné české rodiny : Rodina - gender - stratifikace*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 97.

⁴⁰ Srov. KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: Dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 24.

K okolnostem, které výrazně ovlivňují chování muslimů a muslimek (stejně jako genderové stereotypy evropské, tedy i české kultury) ne menší měrou než- li Korán, patří i např. „imitační teorie, jejímž předpokladem je skutečnost, že chlapci a dívky pro své pohlaví získávají typické chování tím, že pozorují vzory chování téhož pohlaví a následně dochází k jeho napodobování a přejímání.“⁴¹ Od dětství již chlapci a dívky dostávají různý prostor pro své chování a budoucí genderové role, které jsou výsledkem působení nejen kultury, ale právě jsou spoluutvářeny oněmi interakcemi ze strany matky k dceři či otce k synovi.⁴² Rovněž zde můžeme hovořit o „rodové totožnosti, která tvoří významnou složku osobní totožnosti; individuální soubor představ a postojů, ovlivňující výkon ženské resp. mužské role v daném kulturním okruhu a v konkrétní době.“⁴³ Člověk je do určité míry omezen dosavadními naučenými vztahovými zkušenostmi. Tyto vztahové rámce mohou za určité postoje, které zaujímáme ve vztazích. Někdy nám mohou být přínosem, jindy určitým negativním aspektem ve vztahu.⁴⁴

5. Tradice spojené s českým manželstvím

Podíváme-li se na česká manželství, zjistíme, že u mnohých svateb nedochází k dodržování tradic. Samozřejmě jsou odchylky na základě regionálních zvyklostí, případně náboženského vyznání. Každé svatbě by měly předcházet zasnuby. Tradice zasnub u českých manželství dodržuje malé procento. Zpravidla zasnuby snoubenec realizuje darováním zasnubního prstenu své snoubence. Souhlas či požádání otce snoubenky není dodržován ani striktně dán. Zasnuby jako samostatný akt nejsou příležitostí pro samotné seznámení partnerů jako je tomu u islámu. Z hlediska časového údaje je stanovení harmonogramu svatby na snoubencích. Nepodléhá tedy určité právní normě či tradici. Podíváme-li se na české tradice manželství, musíme rozdělit akt uzavření manželství na církevní sňatky a civilní sňatky. Civilní svatba se od církevní liší v estetickém, právním a filosoficko-teologickém chápání manželství.⁴⁵ U církevních

---

⁴¹ KARSTEN, H. *Ženy-Muži: Generové role, jejich vývoj a původ*. Praha: Portál, 2006. s. 36.

⁴² PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Praha: Triton, 2008. s. 27.

⁴³ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 189 s.

⁴⁴ PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Praha: Triton, 2008. s. 10.

⁴⁵ Srov. HALÍK, T. *Prolínání světů: Ze života světových náboženství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 90.

sňatků je vyžadováno pokřtění minimálně jednoho ze svatebčanů. Rovněž je obvyklá docházka k církevnímu hodnostáři, kde dochází k implementaci náboženských prvků do vzájemné diskuze. Obsah i počet schůzek a jejich samotná realizace je v kompetenci oddávajícího církevního hodnostáře. Jde tedy o splnění podmínek církevního práva.⁴⁶

V rámci obou typů sňatku se vyžaduje účast dvou svědků. U církevních svatebních obřadů je oddávajícím církevní hodnostář. U civilních sňatků je možno oddání pouze státem pověřenou osobou. Z hlediska místa uzavření sňatku u obou typů sňatků lze dohodnout jakékoliv místo pro oddání. Svatební obřad vrcholí manželským slibem.⁴⁷ Po uzavření sňatku je obvyklá svatební hostina. Zpravidla ve většině případů dochází k svatebním hostinám v úzkém kruhu svatebčanů. Hostina je obvykle jednodenní záležitostí. V rámci hostiny jsou svatebčanům předávány svatební dary a blahopřání. U obou typů svateb je nesčetné množství tradic, jako je přenesení nevěsty přes práh, hod svatební květinou, zametání rozbitého talíře atd. Všechny tyto tradice se váží na místní krajové zvyky, stejně jako jejich absence či dodržování.

6. Problematika gender u českého manželství

Česká republika, stejně jako převážně celá západní Evropa, vychází z křesťanství. Je tedy nutné hledat současný soudobý pohled na gender u českého manželství v reflexi křesťanství. Z křesťanské historie vychází skutečnost, kdy se Ježíš Kristus ztotožnil s Božím záměrem, jímž byla a je obnova plného lidství všech, žen a mužů. Ve stejném procesu a záměru se nacházíme i dnes.⁴⁸ „Křesťanství jako by předjímal komplikovanost soužití mužského a ženského principu. V estchatologickém výhledu dokonce zjišťuje, že na věčnosti nebudou ani muži ani ženy.“⁴⁹

Podíváme-li se na vyhnání Adama a Evy z ráje, jde vlastně o jeden z osudových textů v Bibli, který označujeme jako mýtus „stvoření a pádu“. Tento mýtus může stát za zdůvodněním vytlačení žen z církevních vedoucích funkcí a podřízenému postu,

---

⁴⁶Srov. HALÍK, T. *Prolínání světů: Ze života světových náboženství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 90.

⁴⁷Srov. Tamtéž, s. 90.

⁴⁸Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed). *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. s. 72.

⁴⁹ PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdílů a vztahy*. Praha: Triton, 2008. s. 170.

který je patrný od starověku až do současnosti.⁵⁰ Tímto byla teologicky zdůvodněna marginalizace žen a dána opora pro orientaci na mužský primát.

Na počátku 15. století můžeme hovořit o postupné změně obrazu muže a ženy v návaznosti na změny v evropské západní církvi.⁵¹ Stále se uznávala dominance muže a podřízené postavení ženy, která byla dána ze studia Nového zákona. Avšak revolučním pojetím této doby bylo chápání manželství ne ve smyslu pouhé prokreace, ale bylo zde poukazováno na vznik manželství jako na společenství.⁵² „Luther poukazuje na nutnou účast otců na rodičovských povinnostech. Avšak stále je zde patrné znehodnocování ženy ve spojení s předsudky o ženách a strachem z tělesnosti.“⁵³ Na reformní teology působily myšlenky velkých myslitelů. Za všechny uvedu učení o ženství, dle Aristotela, který hovoří o ženě, jako o „defektu přírody“, který zahrnuje nedostatečné lidské bytí po stránce intelektuální i biologické.⁵⁴ „Elizabeth Gössmann konstatuje, že muž je původem a cílem ženy, principu met finis.“⁵⁵ Na počátku 16. století hovoří ve prospěch rovnosti žen a mužů Henricus Cornelius Agrippa von Nettesheim. Poukazuje na stvoření muže a ženy ke stejnému Božímu obrazu, odkud tedy zákonně plyne jejich stejná kvalita a určení.⁵⁶ Počátkem 19. století již převládají názory o špatném směru dominance mužů nad ženami. Jde o těžké provinění proti Boží intenci a jde o zdroj všeho zla mezi lidmi. Žádoucí je překonání systémů dominance a obnovení rovnosti v souladu s Kristovým posláním.⁵⁷ Moderní římskokatolický katechismus tedy ukazuje na Boží stvoření muže a ženy v dokonalé rovnosti. Vzájemnost je vyjádřením centrální hodnoty. Domácí práce křesťanství považuje za sociální činnosti, které jsou neodsunutelné a děláme ji jak pro sebe samé, tak i pro druhé. Je to činnost, která je rozdělena rovnoměrně mezi muže, ženu a celé rodinné společenství.⁵⁸ Aspirace mužů a žen jsou přirozené, především aspirace stát se autonomními bytostmi s právy a povinnostmi. Pro euroamerickou kulturu jsou ústřední vztahy. Vzájemnost - vztahy jsou procesem, na kterém je třeba pracovat.⁵⁹ Spirituálně

---

⁵⁰Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed). *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. s. 75.

⁵¹Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed). *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. s. 88.

⁵²Srov. Tamtéž, s. 89.

⁵³Tamtéž, s. 89.

⁵⁴Srov. Tamtéž, s. 89.

⁵⁵Tamtéž, s. 89.

⁵⁶Srov. Tamtéž, s. 92.

⁵⁷Srov. Tamtéž, s. 95.

⁵⁸Srov. Tamtéž, s. 97.

⁵⁹Srov. Tamtéž, s. 102.

žit znamená sebezpřesahovat a sebevědomě žít i ve vztazích. „Podoba moderních partnerských vztahů je odpovědná procesu transformace intimity. Zatímco tradičnímu člověku nebyl smysl pro soukromí a intimitu znám, dochází na pozadí vzniku moderní společnosti k ustavení specifické oblasti života, kterou vyplňují mezilidské vztahy emocionality, pravdy a osobní náklonnosti.“⁶⁰

Ve vztazích, které naplňují české manželství se odráží snaha o stírání rolí mezi mužem a ženou. „Ve smyslu vzájemné komplementarity mezi mužem a ženou je předpokládána více méně i úplná vzájemná zastupitelnost.“⁶¹ Domácí práce již nevykonává pouze muž, ale systém chodu domácnosti je odrazem dohody mezi manželi. Schopnosti obou pohlaví v rodině jsou vyvážené, funguje zde určitá zastupitelnost v péči o děti a péči o domácnost. Avšak realita bývá jiná. S možností zastupitelnosti rolí v rodině se současně poukazuje na určitou nepřirozenost této zastupitelnosti. Existence zažitého kulturního vzorce, kdy je ženám přiřazeno starat se o domácnost, pečovat o děti, je důsledkem přiřazení místa ženě v oblasti péče o rodinu. Naopak muži je přiřazeno místo mimo rodinu, tedy je jim připsána role důležitá pro zabezpečení rodiny.⁶² Existují zde určité oblasti domácích prací, kde jsou muži ochotni částečně na těchto domácích pracích participovat.⁶³

Historicky vzato v české společnosti roste postavení ženy. Roste rovněž její pracovní kapitál, a to jí umožňuje silnější pocit vlastní identity, dostatečnou autonomii, nezávislost, seberealizaci a možnost profesního růstu, tedy kariéry.⁶⁴ Nebývá výjimkou, že žena se orientuje na kariéru a muž plně zastává funkci „ženy na mateřské“. I když tato skutečnost není pro českou rodinu zcela typická. Rodina s dominantním postavením ženy, která se orientuje na kariéru, je projev ženské emancipace a je převážně vyskytující se jevem v okolních zemích západní Evropy.⁶⁵ V české společnosti můžeme hovořit o zlepšení možnosti uplatnění žen na trhu práce po Sametové revoluci v roce 1998. Od 90. let minulého století mají ženy lepší možnost orientace na kariéru. Mají možnost vykovávat profese, ve kterých byli dříve upřednostněni muži. Dochází

---

⁶⁰KATRŇÁK, T. *Moderní partnerské vztahy a jejich proměna v době pozdní modernity*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW:<
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/c3c68d753bb3b6cbbc5c1b96e0111bd89a5651b6_378_307KATR.N.pdf.>

⁶¹MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*. Brno : Blok, 1990. s. 102.

⁶²Srov. MAŘÍKOVÁ, H. (ed.). *Proměny současné české rodiny : Rodina - gender - stratifikace*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 115-116.

⁶³Srov. Tamtéž, s. 117.

⁶⁴Srov. Tamtéž, s. 95.

⁶⁵Srov. Tamtéž, s. 147.

i k nárůstu možnosti péče o děti třetí osobou. Jako například síť jeslí, mateřských škol. Navíc je zde možnost nabídky služby zabezpečení dětí po dobu docházky do zaměstnání. Tedy zabezpečení péče o dítě chůvou.⁶⁶

7. Manželství muslima s nemuslimskou z hlediska rozdílné víry

Prorok Muhammad uvádí čtyři důvody uzavření sňatku se ženou:

- 1) Pro její bohatství.
- 2) Pro její vznešený původ.
- 3) Pro její krásu.
- 4) Pro její víru.

Záhy však doporučuje: Vyber si a získej tu s tou dobrou vírou.⁶⁷ Z tohoto výroku si můžeme povšimnout, že Prorok Muhhamad doporučuje uzavírat sňatek pro poslední tj. čtvrtý důvod. Pro víru. Zde je na místě připomenout, že „historická zkušenost soužití muslimů s příslušníky jiných náboženství není moc pozitivní.“⁶⁸ Jak se ale islám dívá na sňatky s „jinověrci“, které jsou i stěžejním tématem této práce?

„Z hlediska uzavření manželství se rozlišují dvě skupiny nemuslimů:

1. Skupina nevěřících, která se dělí na dvě podskupiny:
  - „Mušrikové“- tj. lidé, kteří sice uznávají existenci Boha, ale přibližují se k němu prostřednictvím pomocníků, či jiných božstev.
  - „Káfirové“- tj. lidé, kteří vůbec neuznávají existenci Boha.
2. Skupina „lidí Knihy“- tj. křesťané a Židé.⁶⁹

Ve svazcích, kde sňatek uzavírá muslim a nemuslimka z druhé skupiny, uznal islám určité zásady. Jde o **zásadu svobodné volby víry**. Islám tedy dává možnost setrvat ve své původní víře či konvertovat k islámu. Ale pokud si manželka zvolí a zůstane ve své původní víře, musí zanechat věcí, které by byly v rozporu s vírou islámu. Pro tento případ je doporučení se před uzavřením sňatku domluvit

---

⁶⁶ HAŠKOVÁ, H.; UHDE, Z. (eds.). *Women and the social citizenship in czech society: Continuity and change*. Prague: SOÚ, 2009. s. 47-49.

⁶⁷Srov. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 17.

⁶⁸JANDOUREK, J. *Vzestup a pád moderního ateismu*. Praha : Grada, 2010. s. 90.

⁶⁹AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 26.

na pravidlech fungování manželství a implementovat zásady fungování manželství do předmanželské smlouvy. Tím by se mohli manželé vyhnout možným budoucím sporům, které sebou nese soužití v rozdílné víře a v odlišném kulturním genderu.⁷⁰ Svobodnou volbu v otázce zvolit si manželku, tedy z řad „lidí Knihy“, má pouze muž-muslim. Žena nemuslimka si může vzít pouze muslima. V případě, že by si muslimka vzala nemuslima, se může stát, že by ji nutil vzdát se své víry. Křesťané stejně jako židé nemají povinnost si vážit islámského náboženství, tedy náboženství své manželky. Zde je markantní rozdíl mezi islámem, křesťanstvím a židovstvím v přístupu k víře partnerky. Naopak islám přikazuje vážit si náboženského vyznání své partnerky, nesmí na ní vyvíjet tlak, aby konvertovala či se vzdala své víry.⁷¹ Skutečnost, že muslim si může vzít nemuslimku, má jako svůj důsledek fakt, že děti narozené v tomto manželství budou muslimové, neboť víra se dědí po otci.⁷²

Z hlediska zásad platí, že při zasnubách muslima a nemuslimky by se snoubenec měl držet zásad islámské morálky. Tato skutečnost platí i pro manželství. Snoubenka by naopak měla snoubenci tvořit podmínky pro dodržování morálních zásad islámu. Po čas manželství má tedy manželka právo na respektování svého vyznání manželem, ale za předpokladu, že se tradice její víry nedostávají do sporu s tradicemi manžela, tedy islámu. Pokud by k tomuto došlo, musí takových tradic zanechat.

Na závěr kapitoly musím poznamenat, že velkým nedostatkem v pohledu kulturního genderu je skutečnost, že dívky z jiného kulturního prostředí si berou muslimy, aniž by si o islámské kultuře předem zjistili podstatné skutečnosti.⁷³ Češky a Evropanky patří k častým obětem agresivity násilných islámských mužů. Stejně jako v českém a evropském prostředí mají možnost vyhledat pomoc i v islámské zemi. Zde je ovšem veliký problém v dostupnosti příslušných sociálních služeb. „Sociální práci stanoví rámec společenská solidarita“⁷⁴, která však v zemích islámských, oproti zemím evropským, nemá historické ani současné pozadí. Mnoho organizací, které těmto ženám pomáhají, má své sídlo ve větších městech. Proto dostupnost pro napadané ženy je mizivá. Mají možnost uchýlit se k sousedům, ale provázanost rodin na venkově je velká a žena v typickém islámském prostředí má tedy menší šanci na podání

---

⁷⁰Srov. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. Bratislava: ALJA, 1998. s. 26.

⁷¹Srov. Tamtéž, s. 27-28.

⁷²Srov. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed). *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. s. 122.

⁷³Srov. FROUZOVÁ, M. (ed). *Závoj a džína: Ženy v islámském světě*. Praha: Vyšehrad, 2006. s. 92.

⁷⁴MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 213 s.

pomocné ruky, než- li žena v prostředí evropském, potažmo českém.⁷⁵ Tato skutečnost je samozřejmě spojena i s umožněním ženě účastnit se aktivně společenského života ve větších městech, je jí dána možnost své pocity konzultovat s jinými ženami s podobnými problémy, které jsou důsledkem působení generového stereotypu. Rovněž žena ve větším městě má možnost získávat vzdělání, zajistit domácí péči o své děti v podobě hlídání a opatrování dětí při jejím vzdálení se od rodiny. To vše je však otázka regionální a národní diferenciací v přístupu islámské společnosti k ženě.⁷⁶

8. Etické otázky dopadu migrace

Můžeme hledat etické otázky i v rámci migrace a případných dopadech migrace? Ano i tato oblast je úzce spojována s etikou. Následující kapitola nás provede oblastí migrace s částí etických otázek, které mají úzkou vazbu na migraci samotnou. Nejbližší bude téma etických otázek v oblasti dopadu kulturní migrace, které koresponduje s tématem této diplomové práce, neboť kulturně smíšené manželství je průnikem a spojením kultury, kdy se kultury navzájem určitým způsobem ovlivňují. Tento proces je nezávislým na jejich nositelích. Proces je tedy spontánní a nelze ho násilně korigovat. Právě ona násilná korekce vzájemného působení může spíše kulturně smíšenému svazku ublížit, neboť by zde nešlo o ztotožnění uvnitř aktérů. Jak jistě víme, ovlivnění kultury kulturou je často diskutovatelným tématem na všech úrovních.

8.1. Globální problém migrace

Globální problém provází vývoj a vyspívání civilizace. V dnešním tzv. postmoderním světě bychom těžko hledali oblast, kde se nevyskytuje nějaký globální problém. Jednou z oblastí, která se dá označit jako oblast s výskytem globálního problému je i migrace. „Pojem migrace je chápán jako proces stěhování osob (obyvatel) daného území do jiné vesnice, města, regionu, státu, kontinentu.“⁷⁷ Migrace provází civilizaci od nepaměti. Ježíš vyvedl lid egyptský za lepším svobodným žitím z Egypta. Dokonce i náš praotec Čech „migroval“ za lepším životním prostorem, který

---

⁷⁵Srov. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 96.

⁷⁶ Srov. HAŠKOVÁ, H; UHDE, Z. (edc). *Women and social citizenship in the czech society: Continuity and Change*. Prague: SOÚ, 2009. s. 211-216

⁷⁷ROLNÝ, I.; LACINA, L. *Globalizace, etika, ekonomika*. Boskovice: Albert, 2001. s. 231.

by lidu poskytl hojnost v podobě úrodného kraje. Takzvané „migrační vlny“⁷⁸ měly v historii různé podoby: útěky před nájedzy, hledání vhodnějšího území pro život, násilné vystěhování či perzekuce. Vývoj do období postmodernity byl velice dlouhý, nicméně jak praotec Čech, tak i člověk postmoderní, mají jedno společné: touhu najít pro sebe a svou budoucnost jiné, perspektivní podmínky pro život. Takže i v dnešní době, stejně jako tomu bylo v historii, mnozí z obyvatel Země migrují za lepšími životními podmínkami. Ať již se jedná o holé přesídlování, pracovní migraci, či politickou migraci. Všechny důvody mají něco společného - zabezpečení lepšího budoucího života. Migrace obyvatel je zcela přirozením fenoménem, některé názory hovoří o tom, že z tohoto důvodu migraci nelze kontrolovat.⁷⁹ Podíváme-li se na náš evropský kontinent, můžeme v historii jeho osidlování konstatovat, že Evropa byla zasažena mnoha migračními toky. Migrační toky měly svůj vývoj vázaný na politické a historické podmínky. V průběhu vyspívání civilizace si můžeme všimnout, že migrační toky měnily i svůj směr. Nejprve to byl migrační tok ve směru z jihu na sever, v poslední době se dá hovořit spíše o směru z východu na západ...

8.2. Migrace a kultura, čili kulturní migrace

Specifickou částí migrace, kde zaznamenáváme globální problém a rovněž i ohromný střet, je oblast kultury a migrace. I zde se tedy jedná o globální problém, který sebou nese mnohé konfliktní situace. Ať již na úrovni osobní, politické, státní. Můžeme si položit otázku, co je to kulturní migrace? Je to výzva či utrpení? K nejpočetnějším střetům dochází v kulturní migraci, která je spojená s islámem. Podívejme se na problematiku kulturní migrace v Evropě. Zde jsou tedy hlavními aktéry muslimové, kteří migrují po Evropském kontinentu již po staletí. Právě ona kulturní a náboženská odlišnost je zdrojem netolerance, rasistických postojů v majoritní - hostitelské společnosti.

---

⁷⁸ROLNÝ, I.; LACINA, L. *Globalizace, etika, ekonomika*. Boskovice: Albert, 2001. s. 231.

⁷⁹Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 44.

8.3. Evropa a islám - střed kulturní migrace

Podíváme-li se na tuto problematiku blíže zjistíme, že je zde mohutný protiklad mezi Evropou a Asií, který je mnohokrát delší než protiklad mezi samotnou Evropou a islámem. Pro tento fakt hovoří jednak geohistorické, tak i geopolitické tradice. Dá se konstatovat, že opakované historické muslimské nájezdy do Evropy, mezi 7. a 8. stoletím, v 10. stoletím a opět mezi 14. a 18. stoletím, přispěly k formování vědomí Evropy.⁸⁰

Osídlování Evropy muslimy, tedy islámem, počalo v roce 711, kdy vtrhli muslimové ze severní Afriky do Španělska. Než se je v roce 732 podařilo obrátit k ústupu, stačili proniknout až do centrální Francie. Po více než 400 let ovládla většinu Pyrenejského poloostrova islámská civilizace. Muslimové byli skvělí zemědělci, oživili a zdokonalili římský zavlažovací systém. Jižní Španělsko se v tu dobu proměnilo v jednu z nejvíce prosperujících oblastí v Evropě. Tato oblast se stala pomyslným mostem při předávání znalostí starověkého světa rodící se Evropě.⁸¹ Jak je uvedeno výše, osídlování muslimy nebylo vždy spojeno pouze s problémy, islámská kultura byla v mnohém přínosná. Středověká evropská věda byla na velice nízké úrovni, stejně jako oblast technické vymoženosti, stavebnictví, lékařství...⁸² To, že tehdejší vědci vládli islámští mudrci, je fakt, který potvrzuje i slovník cizích slov. Ta mají většinou svůj prapůvod v arabštině, dnešní (i česká věda) je převzala a nikdo si ani neuvědomuje, že jejich původ by mohl být právě v jazyce arabském.

I dnešní migraci muslimů nemůžeme spatřovat pouze jako negativní. Právě prolínání kultur je posunutí hranice tolerance, i když ne vždy správným směrem. Každý má právo na svobodný život v místě jemu příjemném, kde cítí, že má šanci na lepší budoucnost. Toto právo je zakotveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv.

8.4. Zneužití institutu manželství v rámci kulturní migrace

V novodobých dějinách již muslimové nemusejí konat divoké kočovné nájezdy do Evropy. Většina muslimů pochází z takzvaných třetích zemí a mají tak do Evropské unie (tedy i České republiky) oprávnění vstupovat pouze s platným vízem. Mají

---

⁸⁰Srov. CARDINI, F. *Evropa a islám*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. s. 11.

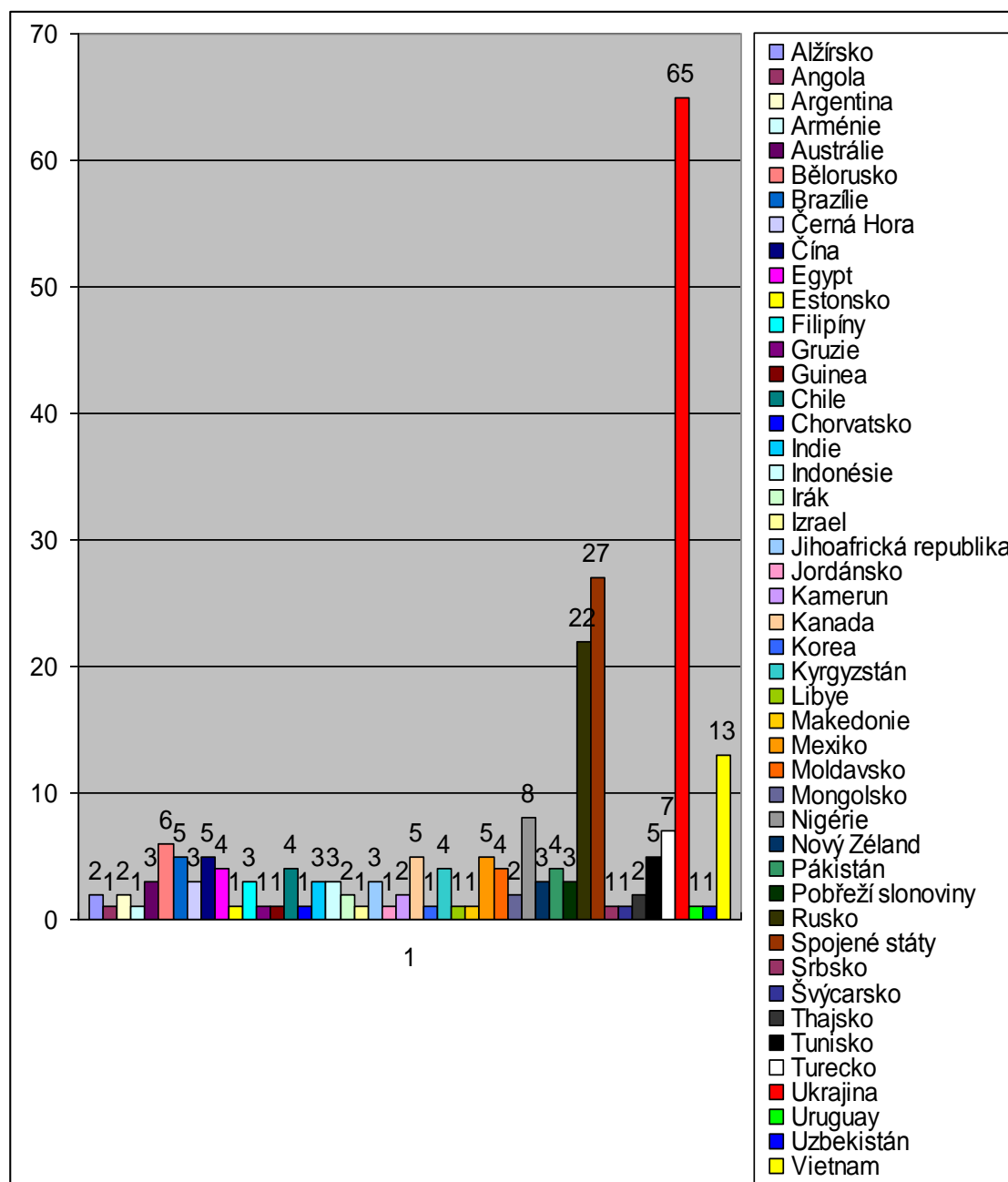
⁸¹Srov. ROLNÝ, I.; LACINA, L. *Globalizace, etika, ekonomika*. Boskovice: Albert, 2001. s. 231-250.

⁸² Srov. MENDEL, M.; BEČKA, J. *Islám a české země*. Olomouc: Votobia, 1998. s. 63-74.

tzv. vízovou povinnost. Proces udělování víza českým zastupitelským úřadem, stejně jako jakýmkoliv jiným zastupitelským úřadem země Evropské unie, je pro mnohé z nich náročnou procedurou, která v sobě zahrnuje bezpečnostní prověrku, lustraci osob v systémech Policie České republiky, podání žádosti, doložení náležitostí. Pokud zájemce z třetí země projde důkladnou lustrací, nemá ještě zdaleka vyhráno. Jeho pobyt se posuzuje z mnoha hledisek, obvykle se cizinec musí dostavit i k osobnímu pohovoru, ve kterém je dotazován na jeho budoucí záměr, proč chce přicestovat do cílové země, představy o cílové zemi, kontakty a vazby v cílové zemi. Náležitosti stanovené zákonem musejí splňovat veškeré požadavky, pokud nesplňují, je cizinci dána možnost na odstranění nedostatků (přerušeni řízení) či je řízení o povolení k jeho pobytu zamítnuto. Jak již bylo řečeno, tato schvalovací a vyhodnocovací procedura je pro mnohé zájemce nepřekonatelná. Je zde dána možnost azylového pobytu, který je ale rovněž složitým a pro mnohé dlouhotrvajícím procesem, kde úspěšnost není tak veliká.

Lehčí pomyslnou branou pro jejich migraci je jim institut sloučení rodiny (podrobněji viz kapitola 9.2.1.). Sloučení rodiny tedy tvoří v posledních letech jeden z dominantních účelů pro vstup do zemí Evropské unie občanům třetích zemí. Na jeho základě získávají právo pobytu v Evropské unie velké počty migrantů, včetně i muslimů. Institut manželství zde bývá často využíván a zneužíván. Počet podaných žádostí o povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníku občana Evropské unie byl za období 1. 9. 2010 – 30. 9. 2010 celkem 3024 žádostí.

Graf č. 1 Počet podaných žádostí (v reálných číslech) o povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníku občana EU byla za období 1.9.2010-30.9.2010 (údaje poskytnuty ze statistik Ředitelství služby cizinecké policie České Budějovice).

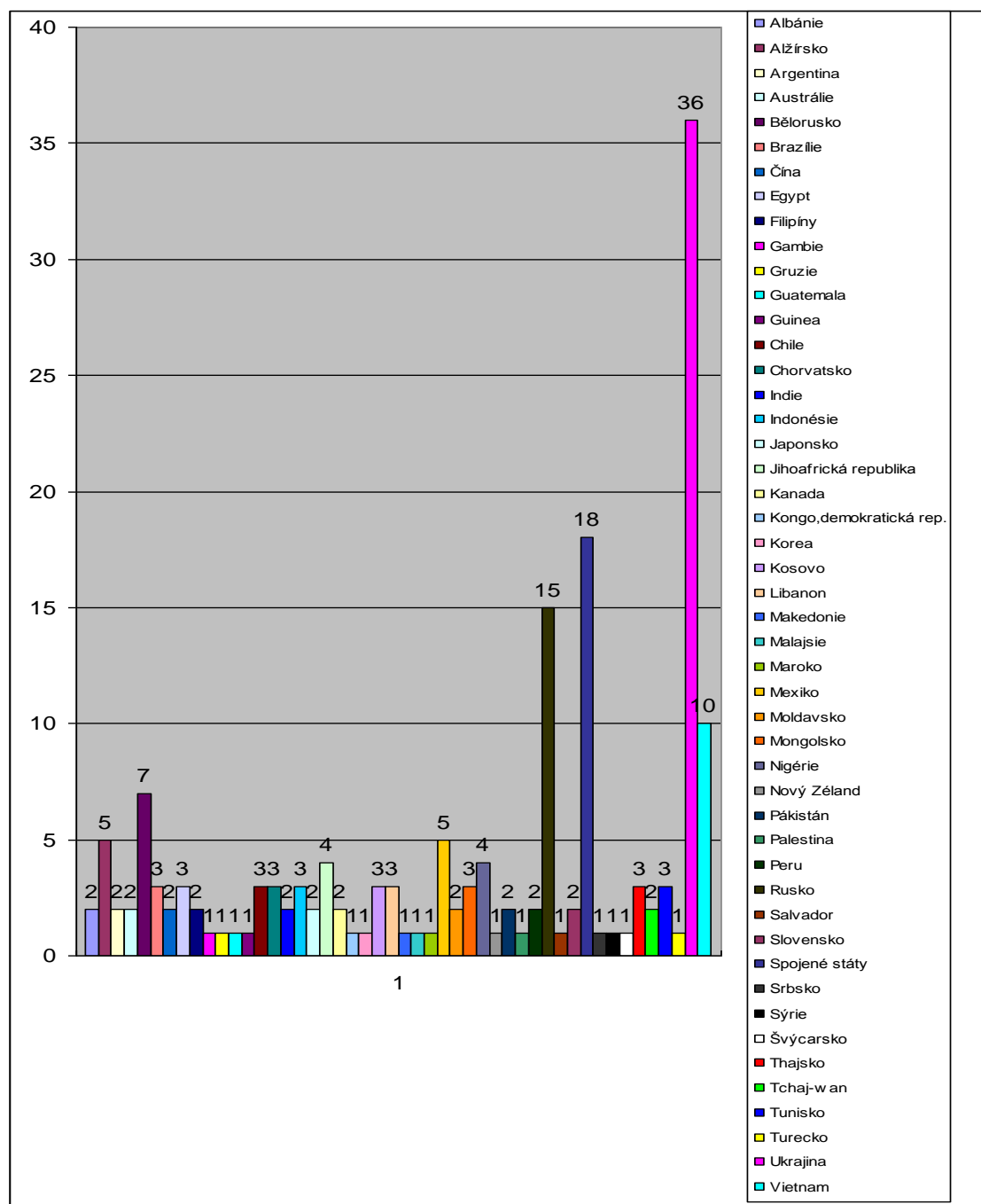
83

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie České Budějovice

Oproti tomu počet žádostí v tom samém období, o kterých správní orgán rozhodl kladně, cizinci bylo uděleno, byl 2543 případů.

⁸³ Srov. POLICIE ČR [online]. Praha: Policie ČR, ŘSCP, Skupina analytiky, Statistika, Rok 2010 [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <http://www.rscpp.pcr.cz/soubory/www_sa/>.

Graf č. 2. Počet ukončených žádostí (v reálných číslech) o povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníku občana EU byla za období 1.9.2010-30.9.2010 (údaje poskytnuty ze statistik Ředitelství služby cizinecké policie České Budějovice).

84

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie České Budějovice

To tedy znamená, že povolení k přechodnému pobytu bylo uděleno celkem 481 cizincům. Ostatním byla jejich žádost zamítnuta či pozastavena. Jde o obrovské číslo, které představuje legální bránu do české země za pomoci institutu sloučení rodiny.

⁸⁴ Srov. POLICIE ČR [online]. Praha: Policie ČR, ŘSCP, Skupina analytiky, Statistika, *Rok 2010* [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <http://www.rscpp.pcr.cz/soubory/www_sa/>.

Pro udělení tohoto povolení je důležité společné soužití rodiny, od kterého se odvíjí účel tohoto pobytu. Za společné soužití se počítá společná domácnost, kterou může tvořit jednak pár manželský tj. oddaný pár, ale i pár obdobný - druh a družka. Prověřování společného soužití správním orgánem, který žádost posuzuje (v České republice je to Ministerstvo vnitra, Policie České republiky) při tomto účelu pobytu, je jednak časově náročné, obtížné a opírá se hlavně o provedení protokolů. Odděleně a s oběma žadateli současně. Dalším procesním řízením je pobytová kontrola v místě společného soužití, která má i další body jako je prověřování u osob, které se vyskytují v okolí místa bydliště žadatelů. Pokud správní orgán (Policie ČR) má jakékoliv pochybnosti v tomto šetření, je oprávněn řízení ukončit a rozhodnout o zamítnutí žádosti o povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníku občana Evropské unie. Samozřejmě tak činí s přihlédnutím k jeho právům a právům rodinným. Žadatel, kterému nebyl pobyt povolen, je udělen výjezdní příkaz a musí odjet z výsostného území České republiky. Samozřejmě mu nic nebrání opětovně podat svou žádost.

8.5. Ekonomické a etické dopady migrace

Podíváme-li se na aktéry migrace, můžeme si dovolit je rozdělit do dvou základních skupin. Jak již bylo řečeno v úvodu „migrace je zcela přirozeným fenoménem a možná ji tak ani nelze kontrolovat.“⁸⁵ Tyto kontroly tedy nikdy nebudou efektivní. Legální migrace je vždy doprovázena migrací nelegální. Jsou zde tedy migranti legálně pobývající v cílové zemi a na druhou stranu jsou zde migranti nelegálně pobývající. Pojďme se podívat na dopady pobytu obou dvou skupin dle základního dělení. Mohou mít etické, ekonomické dopady na hostitelskou zemi? Ano, paradoxně i negativní jev, jako je nelegální migrace, může mít pozitivní dopad na hostitelskou zemi. A stejně tak pozitivní migrace může působit negativně na hostitelskou zemi.

Než se budeme zabývat samotnými dopady, které způsobuje migrace a její legalita a nelegalita, je důležité zmínit pravidelnost, s kterou se tyto jevy potýkají. Pravidelnost, kterou je třeba zmínit jako první, spočívá v následném tvrzení - typ „nelegality“ migranta má často vliv na jeho délku pobytu v cílové zemi. Ti, jejichž pobyt nebo práci lze aspoň v určité míře možno považovat za legální (tzv. „semi-legal

---

⁸⁵Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 44.

illegals“), mohou dříve naplnit v cílové zemi své cíle a tak dříve ze země odjet, zatímco „totaly illegal illegals“ zůstávají v cílové zemi déle. Jednak se bojí, že by mohli být zadrženi při překračování státních hranic, což by ohrozilo jejich další mobilitu. Také naplnění jejich migračních plánů v cílové společnosti trvá díky jejich nelehké pozici déle než u těch, kteří mají do určité míry stabilnější postavení. Legislativní restrikce tedy de facto prodlužují a „fixují“ pobyt nelegálních migrantů v cílové zemi, neboť brání jejich návratu či cirkulaci.⁸⁶

8.6. Dopady nelegální migrace na cílové země

Mezi faktory, které ovlivňují nelegální pobyt patří i to, že výhody z nelegální práce přebíjí rizika z možného odhalení. Na tom se shodují země Evropské unie a tento fakt hodnotí jako riziko, které je třeba zmírnit.⁸⁷ Dopady nelegální migrace lze stručně označit jako zisky a ztráty. Zde je třeba podotknout, že mnohé země Evropské unie mají rozdílné situace a všeobecně platná generalizace je nesnadná. „Generalizací všeobecně rozumíme úsudek z části na celek, z jednoho předmětu na celou třídu.“⁸⁸ Zde by tedy znamenalo, že všem státům by byly dány stejné podmínky ve všech oblastech. Realita však v sobě odráží geohistorické pozadí s reflexí jiných právních a politických struktur, které jsou východiskem pro diferenciaci mezi státy. Jeden z faktů, který je obecně platný a stejný pro všechny cílové země je tento aspekt: „Čím větší je restrikce státu, tím více narůstá nelegální migrace.“⁸⁹ Současně s výskytem tohoto faktoru se život nelegálních migrantů propadá do hlubiny nelegality. Nevýhodné postavení migrantů je faktorem pro následné potencionální vykořisťování. Mnohdy se stává, že bývají dobrovolně či nedobrovolně napojeni na kriminální struktury a prostředníky. Jejich pobyt tak narůstá do drastických nelegálních forem.⁹⁰ Státní pevné restrikce tak bývají spouštěčem různých forem kriminality, jako je pašování přes hranice, padělání dokladů, drobná či závažná kriminalita pro přežití atd. Tyto formy se snaží o „obejití“ státní

---

⁸⁶Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 36.

⁸⁷Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 42.

⁸⁸ GEIST, B. *Psychologický slovník*. Praha : Vodnář, 2000. 72 s.

⁸⁹Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 36.

⁹⁰Srov. Tamtéž, s. 37.

právní restrikce.⁹¹ Shrneme-li tuto problematiku, všimneme si, že státní restrikce a nedůkladné kontroly neeliminují nelegální postavení cizinců, ale paradoxně podmiňují zločinnost. Dá se konstatovat, že jsou hybnou silou, která zločinnost posouvá do jiných oblastí ekonomiky a regionů.⁹² Pole výskytu se tak posouvá z měst na vesnice, z průmyslových zón do oblastí neprůmyslových atd.

Mezi zisky cílové země, ve které se vyskytuje nelegální migrace a které působí na ekonomiku cílové země, je vyplnění děr v pracovních pozicích, o která není zájem z důvodu malé finanční odměny, či nepopularity pracovního místa mezi majoritou. Platí tedy, že nelegální i legální migrace na trhu práce zvětšují trh a HDP cílové země. Rovněž nabízejí nové služby, do cílové země se dostává např. exotické zboží. Uvolňují trh pro majoritní společnost (myšleno např. tím, že hlídání dětí cizinkami dovolí matkám na mateřské dovolené vykonávat pracovní činnost, atd.).

Jako ztrátu bychom mohli označit nevýhodné postavení cizinců vůči firmám, např. se jedná o cenový dumping. V tomto cenovém dumpingu dochází k nevyplácení odměny nelegálně postaveným dělníkům, která byla nastavena určitými pravidly pro legální dělníky. Ztrátou vzdělanostního a sociálního kapitálu pak trpí všechny složky. Od migrantů až po cílovou zemi a zdrojovou zemi tzv. „brain drain“. Současné nelegální migranti ohrožují i zdraví cílové země, když se z důvodu obavy z trestu vyhoštění bojí vyhledat odpovídající lékařskou péči.⁹³ Nejvíce však trpí sami nelegálně postavení cizinci. Jsou mnohdy obětmi vykořisťování, jsou vydírání „kriminální sítí“. Často bývají zapojeni do „kriminální sítě“. Neodpovídající lékařská péče, neodpovídající odměna za vykovávanou nelegální činnost a neodpovídající (často i segregáční) bydlení. Zde platí, že větší šanci v tomto ohledu mají nelegálně postavení cizinci, kteří zůstávají v etnické imigrační skupině. Takzvané segregáční bydlení či rezidence je celkem nový pojem, který je svým způsobem opozitem integraci. Dochází k němu totálním uzavřením před majoritou a možnou pozitivní integraci. „Rezidenční segregaci rozumíme sociálně - prostorové oddělení bydliště sociálních skupin, které mají ve společnosti vzájemné nerovné postavení.“⁹⁴ Tato segregace doléhá jak na nelegálně tak i legálně postavené cizince. Tito cizinci jsou uzavřeni komunitou, nemají práva přístupu k využívání všech možností socializace, které

---

⁹¹Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 37.

⁹²Srov. Tamtéž, s. 37.

⁹³Srov. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Praha: Karolinum, 2008. s. 38.

⁹⁴SÝKORA, L. *Rezidenční segregace*. Praha: MVČR, 2009. s. 11.

poskytuje cílová země. Jejich život je omezen na život v segregačním prostoru, potažmo na ubytovně, a docházení do práce, kde jsou mnohdy za otřesných podmínek vykořisťování. Segregace tedy jejich nevýhodné postavení posiluje. Cizinec je plně odkázán pouze na své vykořisťovatele, kteří jsou mnohdy současně i jeho ubytovateli a stav segregace jejich zaměstnance jim tak plně vyhovuje. Cizinec při jeho nevýhodné situaci ztrácí možnost vazby na pomoc. Ať již se jedná o pomoc neziskových organizací či jiných subjektů.

8.7. Dopady legální migrace na cílovou zemi

Pokud shrneme dopady legální migrace, zjistíme, že se prolínají s dopady nelegální migrace na cílovou zemi, ať již jde o výše popsany růst HDP, vyplnění mezer na trhu práce, příliv exotického zboží i nevšedních služeb na trhu práce a služeb. Mezi negativní skutečnost bychom mohli uvést cenový dumping. Mezi potencionální zisk v rámci legálního pobytu cizinců bychom mohli označit migraci elit (zde s otazníkem, nejsem si jistá, zda jde o skutečný přínos, neboť zde může být snadněji zamaskováno napojení na zločinecký systém, možnost většího „zkupování si“ všeho a všech - korupce atd.). Příliv zámožných vrstev, které jsou možností většího přínosu v oblasti placení daní. Rovněž cesty za studiem a kvalifikací migrantů by mohly být zisky, neboť mnoho ze studentů, kteří se u nás vzdělávají, je ochotno díky vytvořeným společenským vazbám u nás setrvat i po vystudování. Mezi další pozitivum je testování společnosti, jejího prahu tolerance (k tomuto viz další odstavec).

8.8. Etické otázky kulturní migrace

„Zatímco Evropská společenství srůstala v Evropskou unii a připravovala omezené rozšíření na východ, posouvaly se v rámci vznikající „pevnosti Evropa“ dělicí čáry a obranné postoje směrem ven, nejen u migrační politiky, ale rovněž v kolektivní mentalitě.“⁹⁵Tato takzvaná „pevnost Evropa“ je druhou tváří otevřené Evropy. Jde o působení všech restriktivních opatření, která jsou spojena s migrací. Můžeme jen odhadovat, nakolik je Evropa otevřeným společenstvím a nakolik je pevností. Další otázkou je, zda je toto uzavření udržitelné bez migračně orientované rozvojové politiky.

---

⁹⁵BADE, K. J. *Evropa v pohybu: Evropské migrace dvou století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. s. 362.

Jaký postoj bude v takovém společenství zaujímat migrující člověk? Bude z něj jedinec označovaný „Homo oeconomicus bez státní příslušnosti“⁹⁶ či „Animal rationale migrants“, který je přitahován vidinou bohaté Evropy⁹⁷. Ať již člověk bude označován tak nebo tak, důležité je si uvědomit, že je nositelem kultury. Má svou lidskou důstojnost a tak bychom k němu měli přistupovat. V otázce kulturní migrace nyní soustředíme svůj pohled na migraci muslimů.

Dá se říci, že kulturní migrace muslimů započala ve stejnou dobu jako jejich fyzická migrace. Tento fakt splývá s tvrzením autora knihy *Evropa v pohybu* Klause J. Badena, který tvrdí, že „Homo migrans existuje stejně dlouho jako existuje Homo sapiens“, neboť migrace je stejně přirozená jako je přirozená nemoc, zrození a smrt.⁹⁸ Na Pyrenejském poloostrově bychom kulturní migraci mohli datovat rokem 700, jejím pozůstatkem bylo, a dodnes je, množství zahrad, paláců, vodních nádrží v Maghrebu a Španělsku. Druhým místem, které tuto kulturní migraci poznalo, byl Apeninský poloostrov. Konkrétněji šlo roku 902 o Sicílii resp. Palermo. Památky této kulturní a umělecké tváře islámu se zde nedochovaly. Dochované památky jsou až z 12. století např. Zisa, Cuba a Palestinská kaple. Podávají nám svědectví o vysoké míře islámské kultury. Na Sicílii v té době vznikal intelektuální život - teologická, filosofická, gramatická studia. V té době vznikla mnohá centra literární a umělecké činnosti. Po rozdrobení moci muslimů si drobné palermské dvory, stejně jako španělské dvory, snažily udržet onu velkolepou tradici a vytríbenost.⁹⁹ Na Pyrenejském poloostrově si po staletí připomínáme mocný vliv muslimů např. při pohledu na typické arabské umělecké oblouky ve tvaru podkovy. Touha po barevnosti se reflektuje v mnohých obrazech z této doby. Tuto touhu nám dnes předávají stavby od věhlasných architektů z Damašku, kteří prošli byzantskou školou.¹⁰⁰

Kulturní průnik ovšem nezaznamenala jen oblast výtvarného umění a architektury. Migrace je natolik přirozenou a jde ruku v ruce s migrací kulturní. Kultura je celek typických tradic, zvyků a mnoho dalšího, tyto tradice, zvyky a jiné odlišnosti máme každý vtištěné hluboko pod kůží, v genech. Při pomyslném překračování hranic je nikdo z nás neodkládá. Nedá se. Proto každý imigrant trochu ze své kultury nese sebou do cílové země a zde nevědomky obohacuje kulturu

---

⁹⁶Tamtéž, s. 365.

⁹⁷Srov. Tamtéž, s. 365.

⁹⁸Srov. Tamtéž, s. 7.

⁹⁹Srov. BADE, K. J. *Evropa v pohybu: Evropské migrace dvou století*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. s. 48.

¹⁰⁰Srov. Tamtéž, s. 48.

hostitelské země. „Dochází tedy k tomu, že většinová kultura je ovlivněna prvky kultury menšinové.“¹⁰¹ „Zde je na místě připomenutí pojmu, který vznikl v USA a hovoří o vzniku tzv. Meeting pot (tavící kotlík), který označil představu promísení různých národních kultur a vytvoření nové civilizace.“¹⁰²

Vnímání kulturní odlišnosti může být pro nás samotné možností otestovat si náš práh tolerance. Do jaké míry jsme schopni být tolerantní k ostatním lidem, kteří jsou z jiných kultur. Někdo z nás si ověří, že má adaptabilní toleranční práh, jiný přijde na to, že jeho tolerance je na nízkém bodu. Díky nízkému prahu tolerance, neschopnosti přistupovat k jedinci v respektu lidství a předsudkům, které se ve společnosti vyskytují, dochází k nežádoucím negativním projevům xenofobie, rasové a kulturní nesnášenlivosti. Naopak ve společnosti, která je schopna tolerovat druhé - odlišné, nedochází tak často k nežádoucím a negativním společenským jevům jako jsou projevy rasismu a xenofobie.

Jedním z aktuálních příkladů tohoto rizikového jevu byla i tragická událost ze Švédska, o které nás informoval český tisk:

„Sériový střelec má v Malmö na mušce imigranty

Stockholm - útoky, které vyvolávají vzpomínky na vraha z 90. let. Tehdy útočník zaměřoval oběti – z řad přistěhovalců- puškou vybavenou laserem. Dělo se ve švédské metropoli Stockholmu.

Nyní zákeřný střelec obestřel strachem město Malmö. Policie zde nyní pátrá po střelci, který si zřejmě za cíl znovu vybírá imigranty. Jak v sobotu napsal americký server CNN, spojitost může mít až s 15 podobnými útoky střelnou zbraní v posledním roce. Ve městě Malmö tvoří 1/3 obyvatel přistěhovalci.“¹⁰³

Vhodným způsobem, jak tyto nežádoucí postoje společnosti eliminovat, je prevence a soustředění se na mladší generaci. Prevence je schopna v rámci multikulturní výchovy vštípit společnosti, že i mezi imigranty jsou tací, kteří jsou jejich zemi prospěšní. Ukázat, že právě díky jejich odlišnosti jsou úspěšnými tam, kde český

---

¹⁰¹JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. Praha : Portál, 2003. s. 102.

¹⁰²Tamtéž, s. 103.

¹⁰³Deníky Bohemia, 25.10. 2010. číslo 5 /2010, 8. ročník, s. 16.

člověk vše vzdává. I mezi vědci je mnoho muslimů, kteří jsou úspěšnými v oblasti výzkumu, fyziky, biologie. Mnozí z nich studují v České republice a získávají granty na své kvalitní projekty. Nelehký boj s nežádoucími postoji ve společnosti se dá usnadnit. Člověk se na něj může pomalu, ale intenzivně připravit. Zvolit vhodné „zbraně“. V této skutečnosti bych ráda upozornila na vývoj migrace muslimů ve Francii, která je dle mého názoru v tomto ohledu velice pozadu, migrační toky zde byly jasně dány, migrace muslimů zde byla a stále je největší v Evropě. V roce 2006 byl počet muslimů ve Francii asi 5 milionů (za posledních pětadvacet let se dvojnásobil).¹⁰⁴ I když se Francie v průběhu let minulých mohla v tomto novém procesu jejího zasažení migrací preventivně dopředu kvalitně připravit, neudělala to. Nyní čelí ohromnému tlaku, společenským problémům atd., které se dle mého názoru nedají odbourat, ale dají se usměrnit. Především díky prevenci. Každá společnost prochází vývojem. Vývoj je přirozeným jevem, i tak se některé věci dají nenásilně nasměrovat. Cílové země by si měly uvědomit, že proces globálního problému - kulturní migrace je nezadržitelný. V budoucnu s ekonomickými propady bude stále větší počet migrujících lidí, kteří budou hledat lepší životní podmínky.

9. Právní dokumenty

9.1. Mezinárodní úmluvy s vazbou na rodinné právo

Problematikou slučování rodin se zabývá řada mezinárodních úmluv, které v obecné rovině zakotvují právo jedince na společný rodinný život a které je v souvislosti s mezinárodně - právními závazky nutné respektovat. Konkrétně je to např.:

Úmluva o právech dítěte (hovoří o rodině jako základní jednotce společnosti, o zásadě neoddělitelnosti dítěte od rodičů).

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlašuje právo na respektování soukromého a rodinného života). *Úmluva sjednaná v Římě dne 4. 11. 1950, ČSFR podepsala 21. 2. 1991.*

---

¹⁰⁴Srov. LAQUEUR, W. *Poslední dny Evropy: Humanistická Evropa nebo islamistická Euroarábie?*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 31.

Všeobecná deklarace lidských práv (určuje právo na vstup do manželství a založení rodiny bez omezení a právo rodiny na ochranu ze strany státu). *Usnesení Valného shromáždění OSN z 10. 12. 1948.*

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (určuje právo na zákonnou ochranu proti svévolným zásahům do rodiny, stanoví rodinu jako přirozenou a základní jednotku s nárokem na ochranu ze strany společnosti a státu). *Mezinárodní pakt otevřen k podpisu 19. 12. 1966, ČSSR podepsala 7. 10. 1968; ratifikovala 23. 12. 1975.*

Evropská úmluva o lidských právech. *Úmluva o lidských právech podepsána v Římě 4. 11. 1950.*

V rámci Evropské unie jsou podmínky sloučení rodiny upraveny dvěma základními právními akty:

Směrnice Rady 2003/86/ES, o právu na sloučení rodiny, stanovuje podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny se státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají na území členských států.

Podmínky pro uplatňování práva na volný pohyb a pobyt občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků na území členských států Evropské unie a trvalý pobyt těchto osob na území členských států Evropské unie jsou stanoveny Směrnicí Rady 2004/38/ES, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat na území členských států.

9.2. Národní dokumenty s vazbou na rodinné právo

Směrnice dávají členskému státu možnost přijmout nebo zachovat příznivější ustanovení vnitrostátních předpisů. Základní dokument v České republice, který zaručuje právo na ochranu rodiny a před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života, představuje:

Listina základních práv a svobod, jež je nedílnou součástí ústavního pořádku České republiky.

Vlastní problematika slučování rodin je v České republice upravena zejména zákonem č. 326/1990 Sb., o pobytu cizinců, do kterého byly transponovány rovněž výše uvedené směrnice Evropské unie. Sloučení rodiny je dále také částečně upraveno azylovým zákonem č. 326/1990 Sb.

9.2.1. Pobytový status- právní možnosti pobytu příslušníků třetích států na území České republiky

Povolení k pobytu tzv. občanům třetích zemí spadá do legislativní oblasti, kterou upravuje zákon o pobytu cizinců č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších novel. Výše uvedená právní úprava dává legální možnost těmto občanům pobývat na území České republiky pouze za předpokladu, že budou plnit účel pobytu, o který žádají. Jelikož variant pobytového statusu je mnoho, zaměříme se v této sekci pouze na povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie/České republiky. Tedy pobytový status, na základě kterého na území České republiky pobývají občané třetích zemí, se kterými bylo vedeno polostandardizované dotazování v rámci předmětu zkoumání této diplomové práce. Konkrétně se k tomuto pobytovému statusu vztahuje následující ustanovení výše uvedeného zákona o pobytu cizinců na území České republiky: **HLAVA, IVa „POBYT OBČANA EVROPSKÉ UNIE A JEHO RODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ NA ÚZEMÍ“, díl 1, Přechodný pobyt § 87a - § 87f.** V případě, že se cizinec slučuje s občanem České republiky nebo s občanem jiného členského státu Evropské unie, který pobývá na území České republiky, je mu uděleno povolení k přechodnému pobytu. Povolení k přechodnému pobytu se vydává ve správním řízení ve formě průkazu o povolení k přechodnému pobytu s dobou platností na 5 let, který jej, mimo jiné, opravňuje až k tříměsíčnímu bezvízovému pobytu i na území jiného členského státu Evropské unie.¹⁰⁵

Skutečnost, že po získání povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie/České Republiky je cizinci třetí země dána možnost pobývat v rámci Evropské unie bez vízové povinnosti, je dalším aspektem, pro který by cizinec své manželství mohl uzavřít jako účelové.

„Rodinným příslušníkem občana Evropské unie/České republiky se podle cizineckého zákona rozumí jeho **manžel**, rodič, s nímž žije občan Evropské unie/České republiky mladší 21 let ve společné domácnosti a je jím vyživován, dítě občana Evropské unie/ České republiky nebo jeho manžela mladší 21 let a další nezaopatření přímí příbuzní ve vzestupné nebo sestupné linii občana Evropské unie/České republiky nebo jeho manžela, jež jsou jimi vyživováni, soustavně se připravují na budoucí

¹⁰⁵Srov. Zákon 326/2000 Sb., o pobytu cizinců, ve znění platném k 10. 12. 2011.

povolání nebo nejsou z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu schopni výdělečné činnosti. Policie mu vydá povolení k přechodnému pobytu formou průkazu o pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, který ho opravňuje až k tříměsíčnímu bezvízovému pobytu i na území jiného členského státu Evropské unie.¹⁰⁶

Mezi zákonné náležitosti, které cizinec musí doložit k žádosti o povolení k přechodnému pobytu Rodinného příslušníka občana Evropské unie/ České republiky, patří následující:

- a) cestovní doklad,
- b) doklad potvrzující účel pobytu,
- c) fotografie,
- d) doklad o zdravotním pojištění; to neplatí, je-li účelem pobytu zaměstnání, podnikání nebo jiná výdělečná činnost
- e) doklad o zajištění ubytování na území.

Příslušník tzv. třetí země má možnost po nepřežitém přechodném pobytu na území České republiky a jednoho roku ve společné domácnosti požádat o povolení k trvalému pobytu na území České republiky. Samozřejmě je zde nutnost splnění zákonných náležitostí, které dává zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších novel. Avšak cizinci třetích zemí, kteří jsou nositeli pobytového oprávnění k trvalému pobytu nejsou předmětem této studie. Výzkumný vzorek respondentů - mužů je z tzv. třetí země a respondenti jsou nositelé pobytového statutu povolení k přechodnému pobytu rodinného příslušníka občana České Republiky.

---

¹⁰⁶Zákon 326/2000 Sb., o pobytu cizinců, ve znění platném k 10. 12. 2011.

10. Zneužití institutu sloučení rodiny k zajištění pobytového oprávnění na území České republiky

Sloučení rodiny tvoří v posledních letech jeden z dominantních účelů vstupu do zemí Evropské unie, na jehož základě získávají právo pobytu v Evropské unii velké počty imigrantů. Zejména smíšená manželství uzavřená mezi občanem Evropské unie a státním příslušníkem třetí země mají rostoucí význam jako hlavní „imigrační brána“ do evropských zemí. Specifické postavení institutu sloučení rodiny je posilováno skutečností, že právo na společný rodinný život zajišťují mezinárodní právní předpisy. Sloučení rodiny je rovněž považováno za účinný nástroj integračních mechanismů. Význačným rysem institutu sloučení rodiny je také fakt, že se často stává předmětem zneužití. Odhalení účelových případů od skutečného sloučení rodiny je často velmi obtížné už vzhledem k tomu, že nepředstírané příbuzenské a rodinné vztahy nelze jednoznačně stanovit během krátkého pohovoru prováděného při žádosti o pobytové oprávnění. Se stoupající mírou zneužití tohoto institutu jsou možnosti vstupu na zemí Evropské unie skrze sloučení rodiny předmětem restrikcí. Rovněž Česká republika se v poslední době potýká se zvýšenou mírou zneužívání institutu sloučení rodiny.

Účelové sloučení rodiny slouží nejen k zajištění vstupu na české území, ale ve velké míře je také využíváno k další legalizaci pobytu, a to cizinci, kteří na území již pobývají. Z hlediska zneužití se jedná jak o účelově uzavřená manželství mezi českými občany a občany státu třetích zemí, tak o účelová prohlášení o otcovství. Jsou však také zaznamenávány nové, dosud ne příliš masivně rozšířené způsoby, které umožňují zajistit pobyt na základě sloučení rodiny i pro osoby již nelegálně pobývající na českém území. Oblast slučování rodin s cizineckým prvkem (tj. alespoň jeden ze členů rodiny je cizím státním příslušníkem) na území České republiky lze rozdělit na několik variant podle toho, kdo je nositelem oprávnění ke sloučení rodiny. Nositelem sloučení může být český občan nebo občan jiného státu Evropské unie, dále pak státní příslušník třetí země, který má na území České republiky povolený pobyt nebo mu byl udělen azyl či doplňková ochrana.

10.1. Nabývání státního občanství České republiky

Na základě zákona o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky může být uděleno státní občanství České republiky mj. také cizinci, který má na území České republiky ke dni podání své žádosti povolen trvalý pobyt po dobu nejméně pěti let a po tuto dobu se na území převážně zdržuje. Žadatel musí splnit i další podmínky, např. prokázat, že nabytím státního občanství České republiky pozbude své dosavadní státní občanství; prokázat znalost českého jazyka; splnit další povinnosti vyplývající z českých právních předpisů. Žádost se podává u úřadu příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Žadateli může být prominuta podmínka pětiletého trvalého pobytu, např. žije-li cizinec na českém území nepřetržitě alespoň 10 let nebo je-li manželem (manželkou) občana České republiky. Rovněž může být prominuta i podmínka propuštění ze stávajícího státního svazku cizince mj., pokud má žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt, zdržuje se zde po dobu nejméně 5 let, má skutečný vztah k Česku a nemá možnost získat doklad propuštění ze státního svazku, protože to právní předpisy státu, jehož je státním občanem, neumožňují, tento stát to odmítá nebo je jeho propuštění ze státního svazku spojeno s nepřijatelnými podmínkami. V případech hodných zvláštního zřetele může být prominuto i prokázání požadované znalosti českého jazyka a eventuálně také další povinnosti.

„České občanství má od roku 2001 přes více než tisíc cizinců

České občanství získalo za posledních sedm let přes 26 100 cizinců. Víc než dvě pětiny z nich tvořili lidé ze sousedního Slovenska, hned za nimi jsou Ukrajinci. Loni pak občanství dostalo 1877 lidí ze zahraničí. To je nejméně od roku 2001. Novými českými občany se stávají nejčastěji lidé ze střední a východní Evropy. Nejvíce občanství české úřady za posledních sedm let udělily v roce 2001. Tehdy je získalo přes 6 300 cizinců.

Počet cizinců, kteří získali české občanství:

Rok	Počet cizinců celkem
2001	6321
2002	4532
2003	3410
2004	5020
2005	2626
2006	2346
2007	1877

«107

¹⁰⁷MPSV, *Slovo*, číslo 2/2008, 5. ročník, s. 23.

10.2. Zohlednění rodinných vazeb cizinců v podmínkách přístupu na trh práce

Rodinné vazby jsou v podmínkách přístupu státních příslušníků třetích zemí na trh práce zohledněny, až na výjimky, pouze v případech, že se jedná o rodinné příslušníky občanů České republiky, resp. Evropské unie, případně rodinné příslušníky osob s trvalým pobytem a rodinné příslušníky azylantů a držitelů doplňkové ochrany. Státní příslušníci třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občana České republiky či Evropské unie, mohou vykonávat práci na českém území bez jakýchkoli omezení a v tomto směru mají stejné právní postavení jako český občan.

Obecně povolení k zaměstnání rovněž nepotřebují státní příslušníci třetích zemí, kteří v České republice pobývají na základě trvalého pobytu či jim byl udělen azyl nebo doplňková ochrana, a to bez ohledu na důvod udělení těchto pobytových statutů. U jejich rodinných příslušníků se povolení k zaměstnání nevyžaduje pouze u osob, které disponují povolením k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny. Od ledna 2009 se nové povolení k zaměstnání nevyžaduje rovněž u občanů třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny s cizincem, jenž má statut dlouhodobě pobývacího rezidenta v ES v České republice nebo v jiném členském státu Evropské unie, který byl v České republice během tohoto pobytu zaměstnán minimálně 12 měsíců. Specifickou skupinou občanů třetích zemí, kteří k výkonu práce v České republice nepotřebují povolení k zaměstnání, jsou také rodinní příslušníci člena diplomatické mise, konzulárního úřadu nebo rodinní příslušníci zaměstnance mezinárodní vládní organizace se sídlem na českém území. Ostatní občané třetích zemí, kteří v České republice pobývají na základě sloučení rodiny, musí v případě, že chtějí na území vykonávat práci, disponovat povolením k zaměstnání (pokud se na ně nevztahují jiné výjimky stanovené zákonem o zaměstnanosti).

10.3. Poznatky ke zneužití institutu sloučení rodiny

10.3.1. Poznatky Služby cizinecké policie

Kritickým místem v oblasti udělování pobytových oprávnění za účelem sloučení rodiny je jejich nabývání na základě nepravdivých informací či předstíraných

skutečností. K takovému konání žadatel přistupuje z čistě účelového důvodu, jímž je získání povolení k pobytu na území České republiky. Následný právní postih cizince, který pobytové oprávnění získal účelově, je velmi obtížný. Zejména v případě vyhoštění by tento úkon mohl být považován za nepřiměřený dopad do soukromého a rodinného života dotčeného cizince. Hlavním projevem účelového jednání je zejména skutečnost, že osoba, která cizinci účelové jednání umožní, za to obdrží finanční úplatu. Takové konání pak může být posuzováno jako trestný čin napomáhání k nelegálnímu pobytu na českém území.¹⁰⁸

10.3.2. Poznatky zvláštní matriky v Brně

Jak uvedla pracovnice Šabatová v rámci osobní elektronické korespondence ze dne 11. 3. 2011 - Zvláštní matrika v Brně je institucí, která je oprávněná prověřovat pravost dokumentů, které dokládá cizinec v případě sňatku na území České Republiky. Jde o dokumenty, kterými cizinec dokládá, že na území jiného státu již není oddán. Doklady mají charakter veřejné listiny, musí být patřičně ověřeny a opatřeny překladem do českého jazyka soudem stanoveným překladatelem. Ověření cizozemské veřejné listiny provádí jednotlivé zastupitelské úřady České republiky v cizině. Proces dokladování možnosti sňatku je procesem zdlouhavým a závislým na domovském státě cizince. Obvykle platí, že rychlá komunikace je se státy Evropské unie, USA, na koncové příčce jsou ostatní země třetího světa, ze kterých jsou i naši respondenti mužského pohlaví. Na druhou stranu svazky uzavřené na jiném než českém území se musí ověřit takovým způsobem, aby i zde byl takový sňatek právoplatný a bylo jej možno uznat zápisem. Zvláštní matrika v Brně se vyjádřila ke svým zkušenostem s ověřováním oddacích listin vydaných v zahraničí a rovněž poskytla informace k počtům občanů České republiky, kteří uzavřeli manželství na území třetích zemí a v České republice požádali o zápis manželství. V období roku 2008 – 2010 bylo podáno celkem 1021 žádostí o zápis a vydání oddacího listu manželství, které byly uzavřeny na území třetího státu.¹⁰⁹

---

¹⁰⁸Srov. POLICIE ČR [online]. Praha: Policie ČR, ŘSCP, Skupina analytiky, [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <http://www.rscpp.pcr.cz/soubory/www_co/cizina.htm>.

¹⁰⁹ z *elektronické korespondence s paní ŠABATOVOU, Zvláštní matrika Brno ze dne 11.3. 2011*

10.4. Rezoluce Rady ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství

Jak již bylo uvedeno: Kritickým místem v oblasti udělování pobytových oprávnění za účelem sloučení rodiny je jejich nabývání na základě nepravdivých informací či předstíraných skutečností. K takovému konání žadatel přistupuje z čistě účelového důvodu, jímž je získání povolení k pobytu na území České republiky. Následný právní postih cizince, který pobytové oprávnění získal účelově, je velmi obtížný. Zejména v případě vyhoštění by tento úkon mohl být považován za nepřiměřený dopad do soukromého a rodinného života dotčeného cizince. Hlavním projevem účelového jednání je zejména skutečnost, že osoba, která cizinci účelové jednání umožní, za to obdrží finanční úplatu. Takové konání pak může být posuzováno jako trestný čin napomáhání k nelegálnímu pobytu na území.¹¹⁰

Evropská unie si je vědoma legálního vstupu na území Evropské unie díky sňatkům občanů tzv. třetích zemí s občany Evropské unie, které se z převážné většiny stávají předmětem neetického zneužívání institutu manželství. Tato skutečnost se odráží v mnoha právních dokumentech Evropské unie. Jde o právní dokumenty, které mají usnadnit možnost odhalení „fiktivních sňatků“. Jedním z právních dokumentů je i směrnice Rady Evropy viz Příloha I., kterou přijala i Česká republika a kterou se řídí při rozhodování o možnosti udělení pobytového statutu občanům třetích zemí.

10.5. Příklad přístupu v migrační politice

Neustále v sobě mám čerstvé výroky, které jsem načerpala během pobytu na kongresu Sociálních týdnů Francie ve dnech 25. - 28. listopadu 2010 v Paříži. Blíže o něm viz kapitola 9.5.2.. Tento kongres se konal právě ve Francii, zejména pro její špatnou migrační politiku. Tato politika v sobě nese stigma kolonizační geohistorické politiky. Vzhledem k migračním vlnám je patrná migrace především Afričanů a Arabů do střední Francie, která má pocit, že tyto migrační vlny nezvládá, a proto zaujímá restriktivní migrační politiku. Tato politika je o to více negativně prezentována ve spojení s výroky prezidenta Sarkozyho. Neustále mi v uších zní příběh jednoho Araba: Tento

---

¹¹⁰Srov. POLICIE ČR [online]. Praha: Policie ČR, ŘSCP, Skupina analytiky, [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <http://www.rscpp.pcr.cz/soubory/www_co/cizina.htm>.

Arab již ve Francii žije celkem 5 let, jinou zemi by již nevolil pro svou emigraci. Výhoda znalosti francouzského jazyka jako druhého úředního jazyka mu umožnila rychlou adaptaci na francouzskou socializaci. Nicméně má neustálý pocit, že je jen Arab. V kongruenci s tímto pocitem k němu přistupuje i francouzská veřejnost. Pokud někoho osloví na ulici zpravidla se k němu staví zády, vykonává podřadné práce. Tento Arab se ovšem ujetím 250 kilometrů stává Francouzem. Obletovaným, ceněným a vítaným. Jak je to možné? Jak je myšleno ujetím 250 kilometrů? Vysvětlení bylo z úst Anousheha Karvara jednoduché. Vzhledem k jeho studiu je často na stáži ve Švédsku, zde k němu přistupují jako k Francouzovi. Ujede znovu 250 kilometrů a je zase opět pouhým Arabem ve Francii. Jeho příběh byl procítěně recitován, jeho touha po respektu (který vyplývá z lidské důstojnosti) byla dojemná a prolínala celý sál, který na tuto skutečnost pouze mlčel. Je smutné, že člověk není brán v každé zemi stejně. Je smutné, jak státní politiky jsou rozdílné, stejně jako lidský přístup.

Zde si dovolím malé objasnění, které pochází z mého osobního poznání věci: V každém současném problému, který tíží mnohé „polis“ hledejme odraz historie. Při neustálém přesunu v pařížském metru, kde jsme vstřebávali vůni a pocity z multikulturalismu, (mimochodem, právě pařížské metro je skutečným symbolem francouzského multikulturalismu, kdy se na jedné tyči uprostřed vagonu drželo v jednu chvíli několik rukou, každá jiné barvy a nikdo si není jist, která ruka patří ryzímu Francouzovi), nás napadalo mnoho myšlenek. Jednou z nich byl právě odraz historie Francie. Dá se konstatovat, že historická nadvláda francouzských kolonizátorů je důvodem současné nesnášenlivosti ve francouzské společnosti. Francouzská společnost se díky této možnosti nadvlády v koloniích utvrzovala ve své síle, nadřazenosti, dominanci. Právě tato síla a dominance, která se stala francouzskou součástí a kterou mají Francouzi vrytou hluboko v kulturním vývoji, v dnešní době trpí, neboť se sama stává kolonií ve své Zemi. Francouzi nejsou schopni respektovat úspěch a šanci na lepší život ve Francii svých bývalých „kolonizačních obětí“. Tuto domněnku nám potvrdili i sami Francouzi, kterých jsme se na toto opatrně dotázali. Všichni si tohoto byli vědomi, ale nikdo tuto skutečnost nahlas nevyslovil. Sami se stydí za to, že jejich národní hrdost a závislost na moci a možnosti ovládnutí druhých je středem sporů s jinými kulturami resp. kulturou africkou a arabskou.

Tento fakt vlivu historického vývoje na současné problémy jsem si snadno naaplikovala na další současný problém, který se stal předmětem ostré mezipolitické diskuze. Diskuze na úrovni českého parlamentu. Má profesionální pozice byla příčinou

účasti v německém Schwandorfu, kde jsme spolu s představiteli Bayern Polizei tvořili za pomoci Brainstormingu informační letáky pro české občany cestující do Německa. Ti měli z důvodu častých kontrol ze strany německých policistů za pomoci tohoto letáku získat informace, které by jim objasnily možnosti, zákonné důvody a průběh kontrol německých policistů v příhraničních oblastech. Tyto kontroly se nazývají závojevé pátrání. Letáky byly za naší aktivní účasti vytvořeny, záštitu nad nimi převzala jak německá tak i česká strana. U české strany to byla záštita Ministerstva vnitra. Plnohodnotné letáky se s mediální podporou distribuovaly. Nicméně stížnosti na postupy a kontroly německých policistů se vyskytují ve stejném počtu a neustále. Zde si dovoluji nabídnout možné vysvětlení. Není předmětem současného sporu historické pozadí? Historické pozadí, které zažila jak česká tak německá kultura ve vzájemném vztahu? V tomto sporu jde o to, že český občan nesnese pomyšlení a není ochoten tolerovat a akceptovat povýšené chování německých policistů. Jednoduše protože toto chování v historii zažil, příjemné mu nebylo a jeho dohra zasahuje i do dnešní doby. Ať se jedná o kontrolu, která ze strany německé policie bude odůvodněná, zákonná, vždy bude pro českého občana bytostně nepříjemná. Tento příklad a příklad výše uvedený je důkazem toho, že historická minulost má zásadní a podstatný vliv na současné problémy. Bohužel nikdo z nás není schopen a ochoten si tento fakt nahlas připustit a diskutovat otevřeně nad takto pojatým problémem. Jako bychom se sami styděli zato, že jsme ovlivněni v přístupu k ostatním. A že toto negativní ovlivnění nás ovládá v rámci našeho vzájemného vztahu. Nemůžeme se samozřejmě od historie odprostit, to by byla hrubá chyba, ale mohli bychom se vzájemně respektovat, tolerovat, uznat své pozice, které nebudou vždy příjemné.

Možná by tyto myšlenky stály za zkoumání a mohly být návrhem na zpracování v rámci další diplomové práce. Zde byly uvedeny jako reflexe geohistorického pozadí současných sociálních problémů a výstupem pro objasnění politických přístupů Francie.

10.5. 1. Francie- Rodinná pouta již nestačí

„Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant“¹¹¹

---

¹¹¹ GRILL, J., Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955162>>.

Na nepokoje, které sebou přináší rostoucí migrace ve Francii odpovídá, její současná vláda kontroverzní reformou, kdy by velký počet přistěhovalců do Francie měli tvořit kvalitní pracovníci, kteří budou pro Francii přínosem např. v oblasti rozvoje vědy atd. Avšak je-li jednou stranou reformy otevření Francie vybraným zahraničním pracovníkům, je druhou stranou reformy omezení přistěhovalectví na základě rodinných pout. To představovalo v roce 2005 polovinu z celkového počtu osob, kterým bylo uděleno poprvé oprávnění pobývat ve Francii. Samozřejmě v počtu trvalých pobytů je zastoupení pobývajících migrantů na základě rodinných vazeb na daleko významných číslech. „Některé zdroje uvádějí, že tvoří až 95%. Až 70% těchto imigrantů tvoří občané afrických zemí, především z Alžírsko a Maroka. (Mezi první desítkou zemí v řebříčku rodinné imigrace jsou jen dvě neafrické země - Turecko a Čína)¹¹². Největším problémem, který sledává v oblasti migrace současný prezident Sarkozy, jsou stejně jako ve většině evropských zemí sňatky občanů Francie s cizinci. „Počet se zvýšil z 15 000 v roce 1997 na 50 000 v roce 2004.“¹¹³ Se vzrůstajícím počtem sňatků roste i obava představitelů Francie, že se stále častěji jedná o fingoané manželství. Reforma zákona ve Francii obsahuje řadu změn, které by měly zabezpečit ztížení rodinné migrace zavedením delších čekacích lhůt, možnost přicestovat do Francie za svou rodinou za dobu jednoho a půl roku. Reforma upravuje i prodloužení doby, za kterou by cizinec měl možnost obdržet formu průkazu, která je obdobou našeho povolení k trvalému pobytu na území. Rovněž s touto skutečností koreluje i prodloužení doby, za kterou by si cizinec byl oprávněn podat žádost o francouzské občanství. Materiální podmínky, za kterých bude moci rodina pobývat na území Francie, se rovněž zpřísní. Jedná se o nutnost doložení disponování ubytováním pro rodinu. Doložení příjmu, který je na úrovni francouzské minimální mzdy, aniž by do tohoto příjmu byly zahrnuty dávky sociální a jiné formy finanční podpory. Návrh na zvýšení příjmů rodiny dle růstu jejich početnosti se nakonec do textu reformy nezahrnul. Důležitým aspektem, kdy je žadateli zamítnuta možnost sloučení rodiny, je

---

¹¹² GRILL, J., Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955162>>.

¹¹³ GRILL, J., Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955162>>.

porušení základních principů, které jsou dány legislativními normami Francie.¹¹⁴ Pouze časový odstup bude ukazatelem pozitivního či negativního ohodnocení této kontroverzní imigrační reformy, která byla prosazena roku 2006 tehdejším ministrem vnitra Nicolasem Sarkozym. Nakolik je vhodné nahrazení migrace rodinné migrací zvolenou na základě přílivu kvalifikovaných migrantů? Opozice zastánců reformy shledávají v této reformě útok na základní práva přistěhovalců a tradice francouzské republiky. O možnosti zásadně změnit imigrační toky pochybují i někteří odborníci. O tom, zda se Sarkozymu, dnes již jako prezidentu francouzské republiky, podaří reformu uskutečnit a pokračovat v jejím plnění, nebude pouze důsledek zákona, ale důsledek bude v celkové otevřenosti francouzské společnosti.¹¹⁵

10.5.2. Kongres Francouzské sociální týdny (25. listopadu - 28. listopadu 2010)

Kongres „Francouzské sociální týdny“ probíhal od 25. listopadu - 28. listopadu 2010 v Paříži. V rámci tohoto kongresu byla představena sociální tíživá otázka současné Francie, kterou je oblast migrace. Migrace zde byla představena jako sporná otázka, za co vlastně migraci pokládáme. Jedná se o soudobý problém či je to v podstatě výzva? V rámci tohoto kongresu viz Příloha II. (program mezinárodní konference), kterého jsem se měla tu čest osobně zúčastnit, byla řešena i otázka islámské migrace ve Francii. Jako přednášející v tomto bloku byla pozvána současná socioložka a bývalá členka Ústavní rady Dominique Schnapper a neméně významná současná antropoložka se zaměřením na islám Dounia Bouzar. Jednalo se o dokonale připravené přednášky, které reflektovaly problém islámské migrace, jejich hranice intolerance, efektivitu represe a možnou změnu přístupu. Kongres byl pořádáný křesťanskou kongregací a v jeho průběhu zaznělo několik stěžejných výroků od výše uvedené socioložky **Dominique Schnapper**, které je třeba na místě zmínit:

---

¹¹⁴Srov. GRILL, J., *Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant*. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955162>>.

¹¹⁵Srov. GRILL, J., *Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant*. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955162>>.

„Pocit nadvlády je pro mnohé slastnější a nechtějí se ho vzdát.

Kulturní migrace je snadnější než strukturální.

Nelze dělit integraci od reformy sebe samých. Je to zrcadlo sebe samých. Je to zrcadlo soc. vědomí. Odráží se od historie, vůle, mnoho nových hodnot, všichni máme tvář, nejde o problém migrační, ale o problém sociální.

Symbol lidství, křesťanská tradice, ve světě navázal na historickou šanci, dali jsme slib, že budeme více otevření v srdci matky. Jde o křesťanskou tradici, jak to že tedy neotevřeme oči lidství, když dochází k té skutečnosti, že nerespektujeme uprchlíky. Ježíš řekl, tvé dítě zachráním. Ježíš nám pomáhá lépe porozumět uprchlíkům.“¹¹⁶

11. Úryvky z diskusního blogu - Diskusní téma: MANŽELSTVÍ S EGYPTANEM

Uvedené citace z diskusních internetových bloků jsou důkazem, že téma kulturní odlišnosti u smíšených párů jsou předmětem veřejného zájmu. I přes mnohá varování žen (často jde i o varování formou autentických výpovědí ve filmech či literárních dílech), které mají negativní zkušenosti z kulturně smíšeného manželství, česká děvčata poměrně často uzavírají sňatek s příslušníky islámských zemí.

„Toto bych mohla podepsat – sama jsem to zažila a v mém okolí další tři Češky. Všechny máme VŠ, poměrně úspěšně podnikáme, ověřovaly jsme si co se dá, ale bohužel ani několikaletá známost, navštěvování rodin apod. NIKDY nemůže simulovat situace, do kterých se později člověk dostane. A ty situace jsou téměř vždy v neprospěch české strany. Chápu obrovskou zamilovanost, okouzlení galantními způsoby..... vím o pár výjimkách, kde vztah vydržel, ale za cenu větší či menší oběti... a hádejte koho?“¹¹⁷

---

¹¹⁶ SCHNAPPER, D. Social integration: housing, education, health. How well are we doing? Kongres „Francouzské sociální týdny“. Paříž dne 27. listopadu 2010.

¹¹⁷ DISKUZNÍ BLOG, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <<http://egypt.orbion.cz/diskuse/manzelstvi-s-egyptanem-144/>>.

„A nemluví jako odpůrce Egyptanů, s jedním žiji, ale mluvím z osobní a dlouholeté zkušenosti. Je potřeba navštívit Egypt vícekrát, snažit se poznat tvrdou realitu a pak se slunečné sny změni ve vyprahlou poušť. A nebo si nechat sny, ale s nikým s Egyptanů si nic nezačínat. Holky znám osobně spoustu nejen mladounkých holčinek, které více než naivně naletěly na krásná slovíčka, úsměvy a exotické kouzlo Egyptanů. Mějte na paměti, většina toho, co řeknou, je překrásná lež, úžasný, ale prázdný slib a jejich chování se měni z minuty na minutu a to i názory a nic s nimi není jisté. Dávejte pozor na toto: lži, sliby, výmluvy, náboženství, původní rodina, pak touha po vízu, penězích, sexu a pak až to bude mít, vzít si nějakou eg. muslimku, protože od mládí ví, že nad ni není a má jí dát přednost před vzhledem a chtíčem i láskou.“¹¹⁸

„Jak řekla Belisová tiskové agentuře Korzo, na jejím románu Pravda ji nejvíce zaujala osobní výpověď. „Mouna se zamilovala do svého muže na první pohled,“ říká o Ayoubové Šárka Belisová. „Třikrát se rozvedli, ale vždycky se k němu vrátila. Velice ho totiž milovala.“ Počtvrté se ale Mouna rozhodla zbavit minulosti. Ze zlaté klece v Rijádu utekla v roce 1996. Její odchod od manžela a ze Saudské Arábie vyvolal v tamních vlivných kruzích velký rozruch. V Saúdské Arábii a Libanonu, zemi jejího mládí, je vnímána jako „zpupná žena, která odhodila šátek“. Pro překladatelku byla prý práce Pravdě příležitostí nahlédnout do světa, který je svým způsobem ještě skrytý. „Je to život ženy v arabském světě, zcela podřízený muslimským zákonům, život v nejhorší myslitelné patriarchální podobě, jakou si dokážeme představit,“ tvrdí Belisová. „Tam je žena opravdu jen přívěskem muže. Když třeba sedla do auta, aby dojela koupit svíčky na narozeninový dort pro své dítě, zastavila ji policie, vytáhla ji z auta a zmlátila pendrekem.“ Mouna Ayoubová, která po osmnáctiletém manželství opustila manžela i děti, si stihla velkou část miliardového jmění ulít“ pro sebe. Její příběh je ale především o touze po rovnoprávnosti. Příběhem lásky i nenávisti, odchodů, návratů a překážek.“¹¹⁹

---

¹¹⁸ DISKUZNÍ BLOG, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <<http://egypt.orbion.cz/diskuse/manzelstvi-s-egyptanem-144/>>.

¹¹⁹ DAMA.CZ, *Pravda o životě ženy v arabském světě*. [online]. [cit. 2011-03-22]. Dostupné na WWW: <<http://bydleni.dama.cz/clanek.php?d=2772>>.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

12. Metodika praktické části

Metodikou praktické části jsou kvantitativní výzkum a kasuistika. Cílem kvantitativního výzkumu bylo ověření hypotézy:

Kulturní odlišnosti, které se vyskytují v česko - islámských manželstvích mají vliv na budoucí rozvrat či rozpad manželství.

V rámci kvantitativního výzkumu se pracovalo s relativně malým souborem respondentů bez nároku na statistickou reprezentativnost. Analýza dat byla provedena vyhodnocením jednotlivých případů aplikací metody kvantitativní analýzy, zejména obsahové analýzy. K rychlé orientaci ve vyhodnocení kvantitativního výzkumu byly použity grafy. Tyto grafy čtenáři pomohou posoudit odlišný přístup mužů respondentů a žen respondentů přímo, po přečtení zodpovězené otázky v rámci polostandardizovaného dotazování.

Podle Bártlové, S., Hnilicové, H. vzhledem k významnosti problematiky byla zvolena jedním ze způsobů sběru dat technika rozhovoru. Jak uvádí Bártlová, S. rozhovor je ucelená soustava ústního jednání mezi tazatelem a respondentem, v němž výzkumník získává informace prostřednictvím otázek směřujících ke zjištění skutečností vztahujících se ke zkoumané společenské realitě. Jde o vzájemnou interakci, která probíhá mezi respondentem a tazatelem. Příznačný je jednosměrný tok informací, tím se liší technika rozhovoru od běžné formy rozhovoru. Rozhovor lze definovat jako systém verbálního kontaktu mezi tazatelem a dotazovaným s cílem získat informace prostřednictvím otázek, které tazatel klade.¹²⁰ V rámci rozhovorů byly otázky, které směřovaly k respondentovi, respondentem přímo zapsány tak, aby se umožnilo respondentovi odpovídat i na velmi osobní otázky, na které by mu nebylo příjemné přímé dotazování.

Otázky, které byly pokládány respondentům v rámci dotazování viz Příloha IV.

---

¹²⁰Srov. BÁRTLOVÁ, S. *Sociologie medicíny a zdravotnictví*. Brno: IDVPZ, 2004.

13. Předvýzkum

V rámci této diplomové práce byl realizován předvýzkum pro ověření srozumitelnosti kladených otázek. Jako vzorek respondentů tohoto předvýzkumu jsem záměrně vybrala dva české manželské páry z mého blízkého rodinného okolí, které nejsou kulturně smíšené. Manželské páry jsem požádala o přečtení otázek, které byly použity pro následné dotazování kulturně smíšených párů. Tímto jsem si ověřila srozumitelnost kladených otázek. Respondenti se shodovali na kladném hodnocení srozumitelnosti otázek kvantitativního výzkumu.

14. Charakteristika a odůvodnění výběru vzorku česko - islámských manželství

Předmětem této diplomové práce je zkoumání česko islámských manželství z pohledu gender. Jedná se tedy o kulturně smíšená manželství. Ve svazku je vždy muž-manžel zástupce islámské kultury (zastoupené státy jsou Tunís, Egypt, Maroko, státy které jsou významnými a oblíbenými turistickými destinacemi). Žena-manželka je vždy státní příslušnice České republiky. Manželství byla uzavřena na území České republiky ihned po příjezdu manžela do České republiky. Manželské páry uvedly své místo pobytu v rámci jižních Čech - respektive bývalý okres České Budějovice. Vybraný vzorek o velikosti 20 respondentů, kteří utváří smíšené manželství, splňuje zadaná kritéria. **Uvedené páry mají několik shodných signatur okolností vzniku:**

- 1/ Místem prvního poznání páru byla domovská země manžela. Ze 100 % se manželé poznali v domovském státě, kde manželka trávila svou dovolenou.
- 2/ V období od seznámení do doby sňatku partnerky nebyly na návštěvě u partnera v domovském státě. Rovněž manžel nebyl do doby sňatku na návštěvě v domovském státě manželky.
- 3/ Před svatbou nedošlo ke vzájemnému poznání zbytku rodiny jak na straně manžela, tak i na straně manželky.

Závěr 1-3: Svatbám nepředcházela dlouhodobější vztah, na základě kterého by se páry mohly lépe poznat. Poznat svou kulturu, zvyklosti, návyky.

4/ Společná domácnost byla utvořena až po svatbě na území České republiky. Kulturní tolerance a poznání vzájemného generového stereotypu tedy probíhala za plného chodu domácnosti a stala se tak součástí jejich společného života až po sňatku.

5/ Manžel přijíždí na území České republiky na základě turistického, krátkodobého víza s povolenou dobou pobytu max. 3 měsíce.

6/ Manžel přijíždí bez finančních prostředků, je tedy na manželce plně existenčně i finančně závislý. Rovněž je bez konkrétního pracovního povolení, které by mu zajišťovalo finanční nezávislost na manželce.

7/ Manželé při komunikaci hovoří zpravidla anglickým jazykem, mnohdy na minimální jazykové úrovni.

Závěr 4-7: Vlivem nedostatečného poznání a nemožnosti připravení se na českou kulturu probíhá adaptace na českou kulturu v rámci budování společného vztahu na území České republiky, což klade na oba partnery větší psychické nároky.

8/ Po legalizaci pobytu je manžel nositelem pobytového oprávnění **Povolení k přechodnému pobytu rodinnému příslušníku občana Evropské unie** (vyšší forma je pobytový statut na základě povolení k trvalému pobytu).

Poznámka ad 8: Získání pobytového statutu povolení k trvalému pobytu je často nejvýznamnějším důvodem příchodu imigrantů do Evropské unie.

15. Dotazování

Vyplňování dotazníků proběhlo s relativně malým vzorkem vybraných párů. Každý pár byl seznámen s účelem poskytnutí odpovědí, kterými je diplomová práce s názvem „Česko - islámská manželství z pohledu gender“.

Polostandardizovaný dotazník měl formu samostatného vyplňování předem nastrukturalizovaných otázek, ty byly zodpovězeny anonymně a odděleně tak, aby nedošlo k ovlivnění odpovědí ze stran manžela či manželky.

Každému respondentovi byla dána možnost nezodpovídat dotazy, které nejsou v souladu s jeho přesvědčením, že by je chtěl být anonymně zveřejnit. Tuto možnost respondenti využili minimálně.

Při realizaci dotazování se projevila silná diferenciací přístupu z hlediska ochoty a souhlasu poskytnutí anonymních informací ze strany mužů z islámské kultury. Největší neochotu k poskytnutí informací projevovali zástupci turecké menšiny, která ve většině případů sdělila, že rodinné záležitosti jsou pro tuto tureckou menšinu tabu. Rovněž ze strany tureckých manželů nebylo umožněno dotazování se jejich partnerek. Ve většině případů tyto manželky kopírovaly postoj manžela a sdělily, že názor manžela je pro ně závazný a nebudou poskytovat informace z rodinného života, to by bylo v rozporu s představou manžela a oni jeho názor respektují. Z tohoto důvodu nebyla původně oslovená česko - turecká manželství do vybraného výzkumného vzorku zařazena.

Tato skutečnost koresponduje s rozmanitou diferenciací a mnohotvárností islámské kultury, která není na všech kontinentech stejná, dokonce i v rámci jednoho státu se vyskytují regionálně odlišné názory. V jednom státě se vyskytují jak ortodoxní tak i neortodoxní zástupci islámské kultury. Tímto poznatkem byly ovlivněny i poskytované informace ze stran zástupců islámské kultury z různých zemí.

Jako nejkomunikativnější se projevili na prvním místě zástupci tuniské menšiny. Na druhém místě byli nejkomunikativnější zástupci egyptské menšiny, kteří poskytli anonymní informace bezodkladně a bezproblémově. K vybranému výzkumnému vzorku musím konstatovat, že v současné době jeden z manželského páru je před rozvodem, neboť zástupce mužského pohlaví, tedy zástupce islámské kultury, nebyl ochoten žít v české společnosti. S partnerkou vychovávají společně dítě. O jeho výchově bude nyní rozhodovat soud. Manželský pár měl mezi sebou nejvýraznější věkový rozdíl.

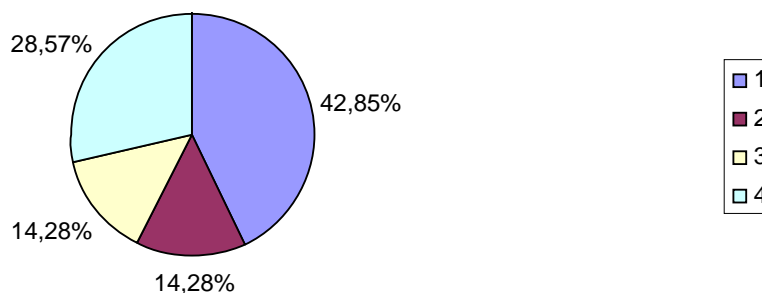
16. Interpretace údajů

Na základě zodpovězení je níže uvedená interpretace zjištěných údajů. Grafy jsou součástí textu pro lepší orientaci čtenáře ve zjištěných údajích. Grafy jsou uvedeny v procentuálním poměru. Otázka č. 1 až otázka č. 3 je znázorněna grafem společným pro 10 párů. Od otázky č. 4 jsou uvedena grafická znázornění s prvou variantou odpovědí žen - zástupkyň české kultury a s druhou variantou grafů mužů - zástupců

islámské kultury tak, aby byly patrné rozdíly ve vnímání rolí a generových stereotypů u odpovídajících.

Úvodní otázka zněla: „Kde došlo k Vašemu seznámení? Uved'te stát., Otázka byla vždy zodpovězena jednou za manželský pár.

Graf č. 3 “Kde došlo k vašemu seznámení? Uved'te stát.”

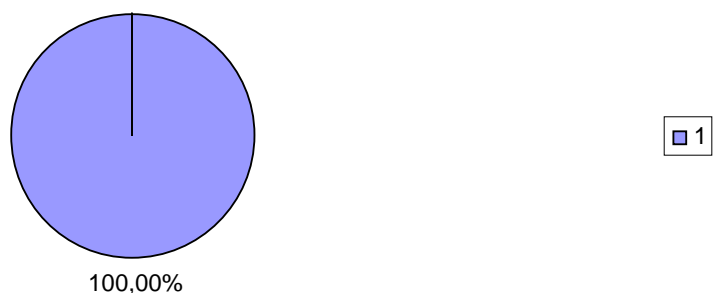
Ad 1) **TUNIS** Ad 2) **ŠPANĚLSKO** Ad 3) **MAROKO** Ad 4) **EGYPT**

Zdroj: Vlastní výzkum

Z uvedených odpovědí je patrné, že k nejčastějšímu seznámení u vzorku česko - islámských manželství v rámci této diplomové práce došlo v Tunisu, další zemí, kde dochází k častému seznámení, je Egypt. Tento fakt koresponduje se skutečností, že jde o turisticky nejoblíbenější destinace českých občanů. Následovala otázka: „Jak dlouho žijete s manželem/manželkou ve společné domácnosti?“

Na základě odpovědí v rámci polostandardizovaného dotazování byl u této diplomové práce zjištěný průměr trvání společné domácnosti u vybraného vzorku česko - islámských manželství 2 roky. Tato skutečnost koresponduje s pobytovým statutem vybraného výzkumného vzorku. Jedná se o pobytový statut povolení přechodného pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie, na který navazuje možnost získání povolení k trvalému pobytu. Tato možnost je dána cizinci po dvou letech společné domácnosti. Respondenti následně společně, jako manželský pár, zodpovídali tuto otázku: „Žijete společně převážně v České republice?“

Graf č. 4 “Žijete společně převážně v České republice?”

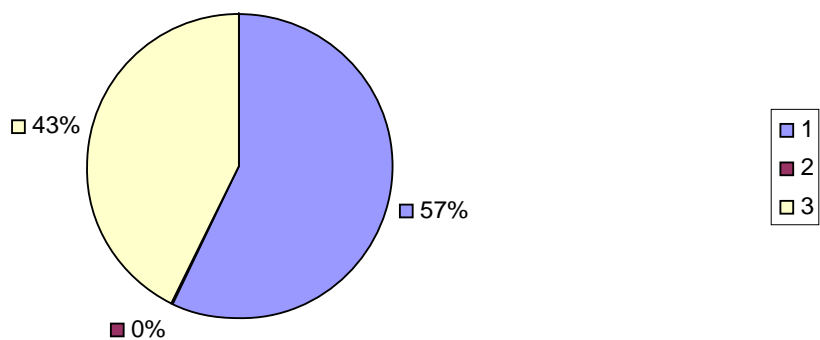
Ad 1) **Ano**   Ad 2) **Ne**

Zdroj: Vlastní výzkum

Zde došlo ke shodě u všech dotázaných smíšených párů, které uvedly, že převážně pobývají ve společné domácnosti na území České republiky.

Od následující otázky již byly získány odpovědi zvlášť od mužů a zvlášť od žen. Otázka zněla: „Jakou měrou se podílíte na chodu domácnosti?“

Graf č. 5 ŽENY-„Jakou měrou se podílíte na chodu domácnosti?“

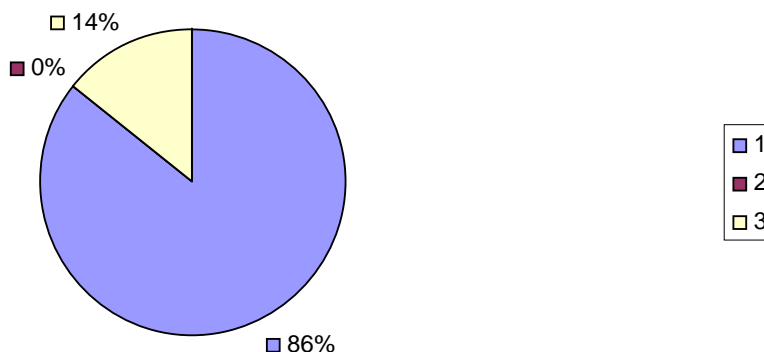

Ad 1) **Převážně manželka**   Ad 2) **Převážně manžel**   Ad 3) **Oba manželé stejnou měrou**

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 6 MUŽI-„Jakou měrou se podílíte na chodu domácnosti?“

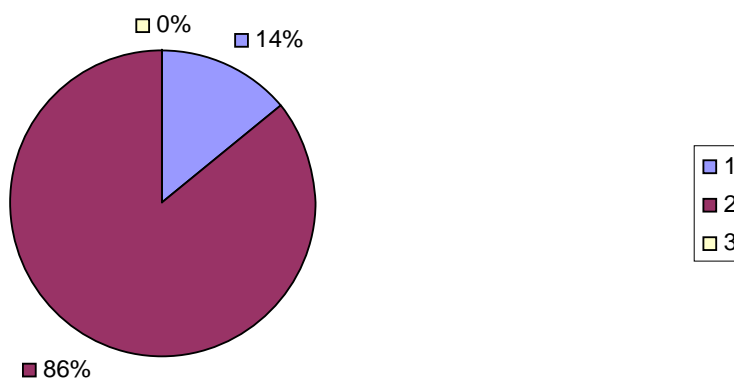

Ad 1) **Převážně manželka**   Ad 2) **Převážně manžel**   Ad 3) **Oba manželé stejnou měrou**

Zdroj: Vlastní výzkum

U odpovědí této otázky byl zaznamenán rozpor mezi podílením se na chodu domácnosti mezi ženami a muži. U žen převažuje odpověď typu: oba manželé stejnou měrou. Je tedy u nich i minimální pomoc v chodu domácnosti ze strany manžela ohodnocena jako pozitivní a přínosná. Muži pak uvádějí jako nejčastější odpověď, že na chodu domácnosti se podílí převážně manželka. Tato skutečnost je tedy v souladu s vnímáním role ženy v domácnosti a současně s genderovým stereotypem muže z islámské kultury. Následující otázka byla stěžejní pro tuto diplomovou práci. Otázka zněla: „Promítají se kulturní rozdíly do vašeho manželství?“

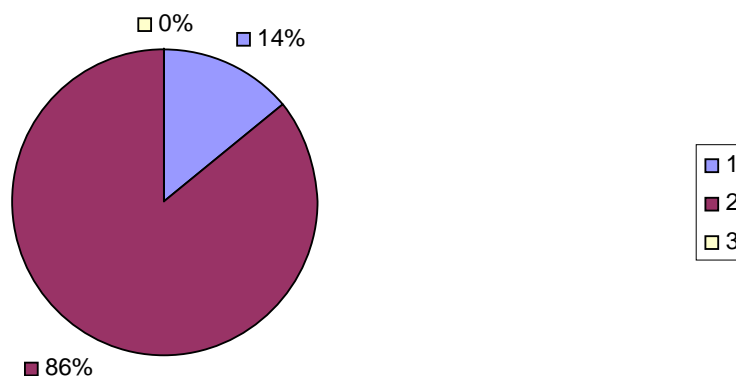
Graf č. 7 ŽENY-„Promítají se kulturní rozdíly do vašeho manželství?“

Ad 1) **Převážně pozitivně**   Ad 2) **Ani pozitivně ani negativně**   Ad 3) **Převážně negativně**

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 8 MUŽI-„Promítají se kulturní rozdíly do vašeho manželství?“

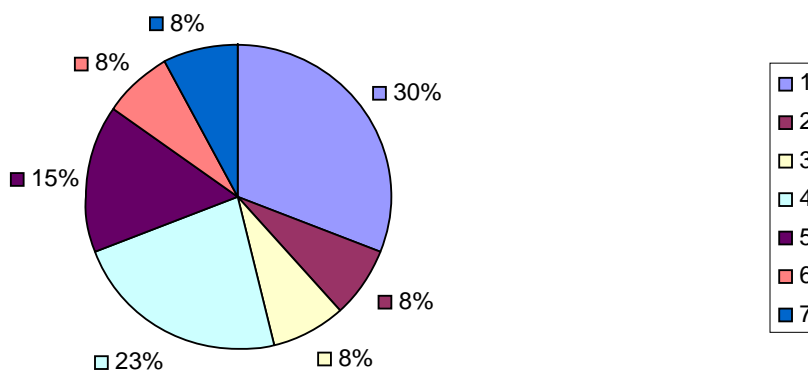

Ad 1) **Převážně pozitivně** Ad 2) **Ani pozitivně ani negativně** Ad 3) **Převážně negativně**

Zdroj: Vlastní výzkum

U odpovědi této otázky je vzájemná shoda jak u žen tak i u mužů. Obě pohlaví nevidí kulturní rozdíly jako čistě negativní ani jako čistě pozitivní. Je jim tedy připisována prozatímní neutrální role v manželství. Na základě další otázky respondenti specifikovali oblasti, ve kterých se, dle jejich názoru, promítá kulturní odlišnost vyskytující se v jejich manželství. Otázka tedy zněla: „V jaké oblasti společného soužití tyto kulturní rozdíly nejvíce vnímáte?“

Graf č. 9 ŽENY-„V jaké oblasti společného soužití tyto kulturní rozdíly nejvíce vnímáte?“

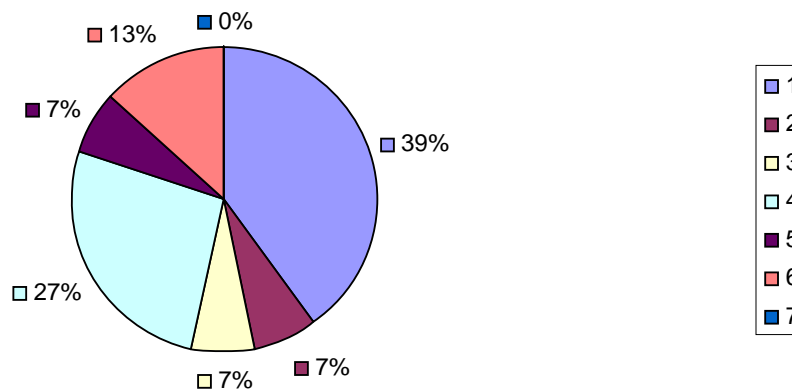

- v oblasti rozhodování o věcech rodinných,
- v oblasti zabezpečení rodiny,
- oblasti sexuálního soužití,
- oblasti společné výchovy dětí,

- v oblasti společné komunikace s okolím,
- v oblasti společné komunikace s rodinnými příbuznými,
- jiná oblast uveďte jaká- uvedeno v oblasti vyřizování úředních záležitostí.

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 10 MUŽI-„V jaké oblasti společného soužití tyto kulturní rozdíly nejvíce vnímáte?“

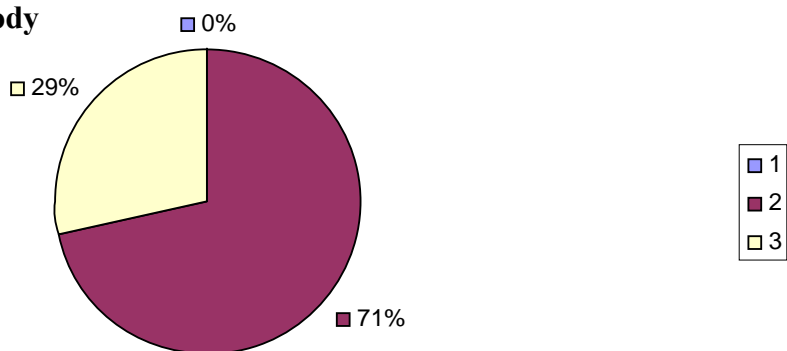
- v oblasti rozhodování o věcech rodinných,
- v oblasti zabezpečení rodiny,
- oblasti sexuálního soužití,
- oblasti společné výchovy dětí,
- v oblasti společné komunikace s okolím,
- v oblasti společné komunikace s rodinnými příbuznými,
- jiná oblast uveďte jaká- uvedeno v oblasti vyřizování úředních záležitostí.

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako nejčastější u obou pohlaví se promítají kulturní rozdíly v oblasti rozhodování ve věcech rodinných. Další oblastí je společná výchova dětí. U obou oblastí se výrazně promítá tradiční pojetí genderu u zastoupených kultur.

Následovala otázka ke zjištění jejich názoru na roli kulturních rozdílů u obdobných párů, které se v okolí respondentů vyskytují. Otázka zněla: „U partnerských dvojic, které znáte z vašeho okolí působí kulturní rozdíly neshody v rodinném životě?“

Graf č. 11 ŽENY-„U partnerských dvojic, které znáte z vašeho okolí působí kulturní rozdíly neshody v rodinném životě?“

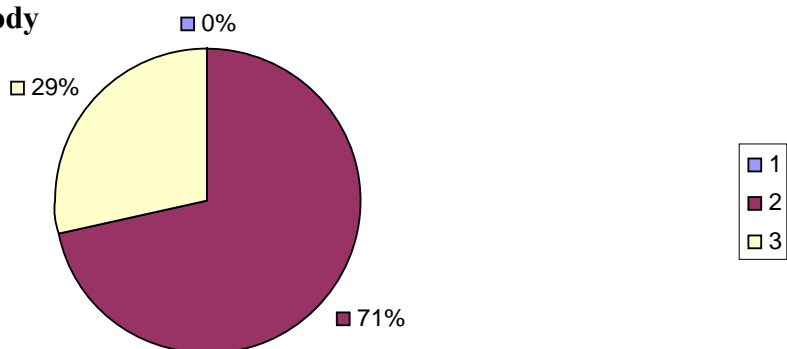
Ad 1) Většinou ano

Ad 2) Částečně ano

Ad 3) Vůbec

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 12 MUŽI-„U partnerských dvojic, které znáte z vašeho okolí působí kulturní rozdíly neshody v rodinném životě?“

Ad 1) Většinou ano

Ad 2) Částečně ano

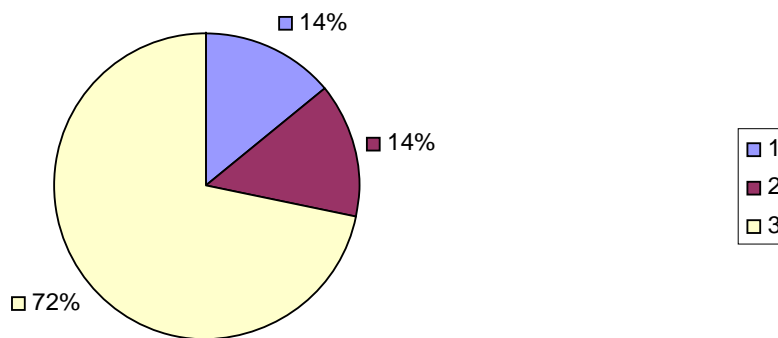
Ad 3) Vůbec

Zdroj: Vlastní výzkum

U odpovědí této otázky je vzájemná shoda jak u žen tak i u mužů. Obě pohlaví nevidí kulturní rozdíly jako elementy, které by byly odpovědné za neshody v rodinném životě.

Následná otázka měla upřesnit vztah náboženské tradice k partnerskému vztahu. Otázka zněla: „Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela výrazně ovlivňuje 1) partnerský vztah?“

Graf č. 13 ŽENY-„Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela výrazně ovlivňuje partnerský vztah?“

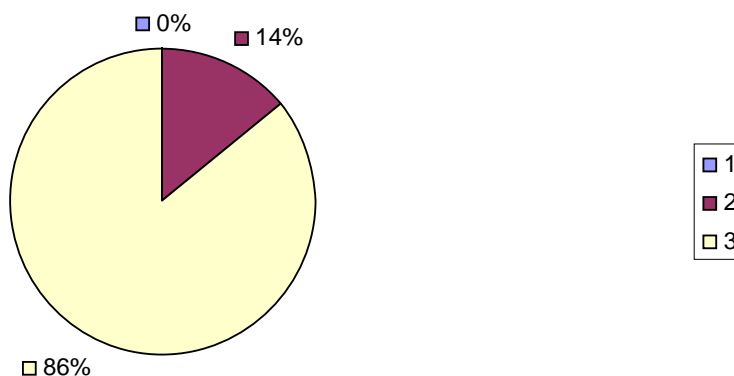
Ad 1) Rozhodně ano

Ad 2) Spíše ano

Ad 3) Rozhodně ne

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 14 MUŽI-„Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela výrazně ovlivňuje partnerský vztah?“

Ad 1) Rozhodně ano

Ad 2) Spíše ano

Ad 3) Rozhodně ne

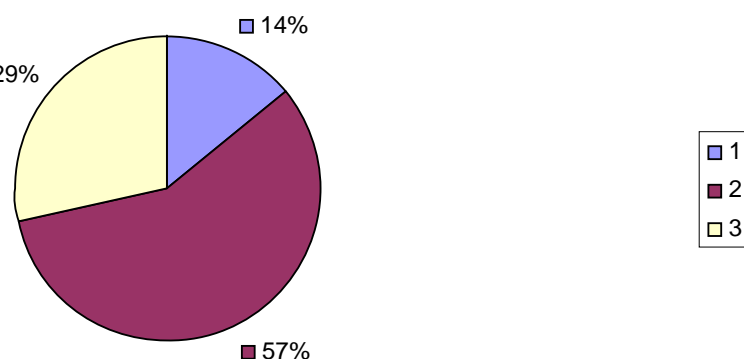
Zdroj: Vlastní výzkum

U odpovědí této otázky u žen převládají odpovědi typu: Rozhodně ne, tato skutečnost koreluje s odpověďmi u mužů, kde rovněž převládají odpovědi typu: Rozhodně ne. Avšak u žen již nachází i odpovědi typu: Rozhodně ano, které mohou být reflexí individuální zkušenosti z jejich současného manželského svazku.

Otázka byla dále specifikována v rámci zjištění vztahu náboženské tradice a současného postoje k ženě. Otázka tedy zněla: „Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela výrazně ovlivňuje současný postoj ženy?“

Graf č. 15 ŽENY-„Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela výrazně ovlivňuje

současný postoj ženy?“

Ad 1) Rozhodně ano

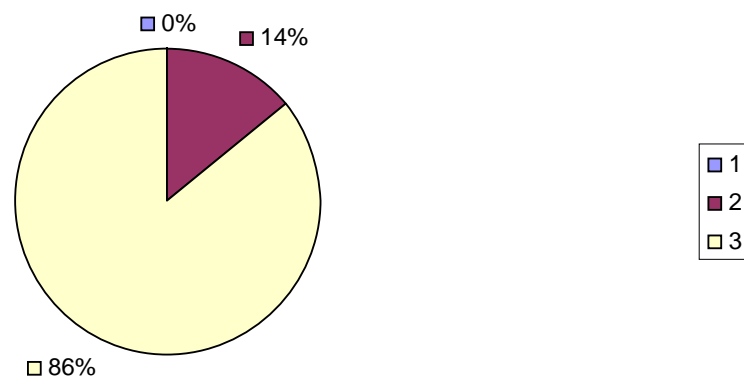
Ad 2) Spíše ano

Ad 3) Rozhodně ne

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 16 MUŽI-„Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela výrazně ovlivňuje

současný postoj ženy?“

Ad 1) Rozhodně ano

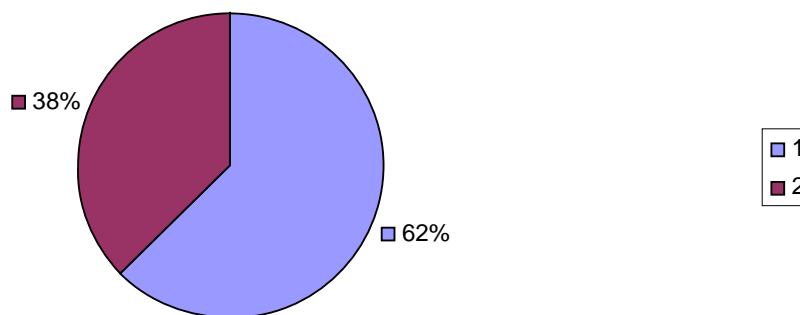
Ad 2) Spíše ano

Ad 3) Rozhodně ne

Zdroj: Vlastní výzkum

U odpovědí této otázky se u žen vyskytly odpovědi typu: Spíše ano, tato skutečnost koreluje s reflexí vnímání postoje ženy v islámské kultuře zástupkyněmi z evropské kultury. Naopak u mužů převládají odpovědi typu: Rozhodně ne, jako důsledek přirozené akceptace postu ženy v islámské kultuře a postoje muže v souladu s genderovým stereotypem daným v islámské kultuře. Následovaly otázky, kterými byl zjištěn podíl na tradicích manžela/manželky. Otázky byly položeny v souladu s jejich etickou hodnotou a respondentům byla dána možnost neodpovídat na otázku v případě přesvědčení, že je pro ně otázka soukromá. Otázka zněla: „Dodržujete ve Vaší rodině nějakou tradici, která pochází z domovského státu manžela?“

Graf č. 17 ŽENY-„Dodržujete ve Vaší rodině nějakou tradici, která pochází z domovského státu manžela?“

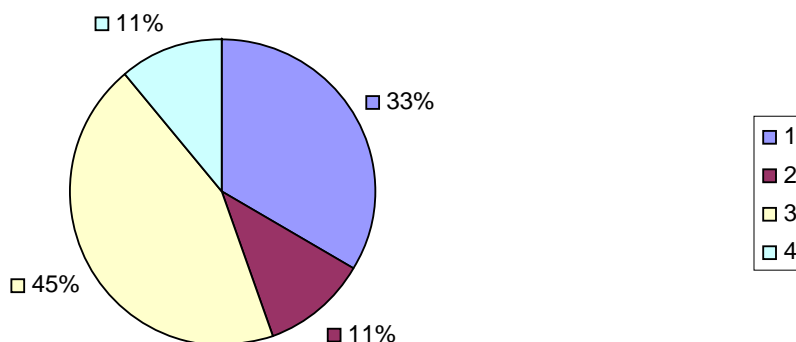
Ad 1) **RAMADAN**

Ad 2) **Jako rodina NE**

Zdroj: Vlastní výzkum

Z uvedených odpovědí žen, je nejčastější tradicí, kterou rodina dodržuje, uveden Ramadan. Tato tradice je spíše brána jako tradice vykonávaná pouze manželem. Jako rodina se na ní společně nepodílí. Zástupkyně ženského pohlaví, tedy české kultury již neuvedly jinou tradici z manželova domovského státu, na které by se podílely jako rodina.

Graf č. 18 MUŽI-„Dodržujete ve Vaší rodině nějakou tradici, která pochází z domovského státu manžela?“

Ad 1) **Vánoce**

Ad 2) **Velikonoce**

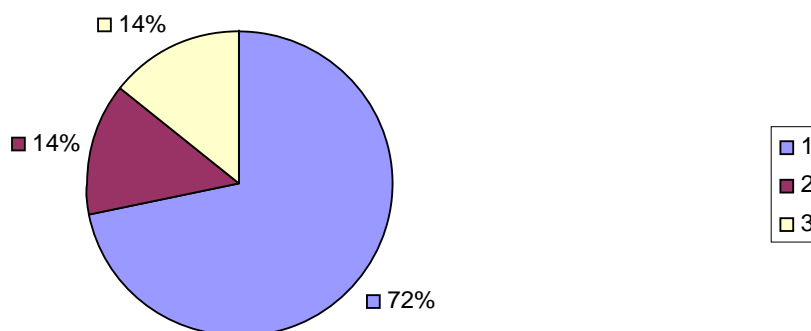
Ad 3) **Oslava narozenin**

Ad 4) **Nebudu odpovídat**

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako nejčastější tradici muži uvedli dodržování tradice Vánoc. Další otázka směřovala k oblíbenosti tradic manžela. Otázka zněla: „Jaké tradice Vašeho manžela máte nejraději?“

Graf č. 19 ŽENY-„Jaké tradice Vašeho manžela máte nejraději?“

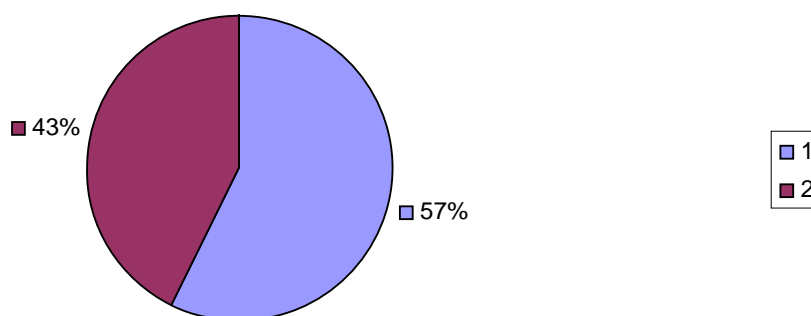

Ad 1) **Nebudu odpovídat**   Ad 2) **Společné stolování**   Ad 3) **Ženské sedánky, kdy se navzájem zkrášlují**

Zdroj: Vlastní výzkum

U žen se u odpovědi této otázky projevila daná možnost neodpovídat, kterou využily ve většině případů. U odpovědi manželek bylo zjištěno určité zaváhání, které bylo zakončeno využitím práva na neodpovídání na dotaz. Manželky v rámci kultury manžela nebyly většinou schopny uvést aspoň jednu z tradic manželovy kultury. Jde o určité vyjádření nezájmu o kulturu manžela.

Graf č. 20 MUŽI-„Jaké tradice Vaší manželky máte nejraději?“

Ad 1) **Oslava narozenin**

Ad 2) **Vánoce**

Zdroj: Vlastní výzkum

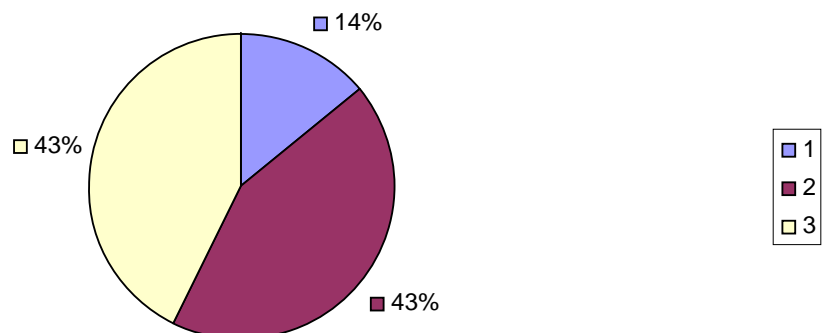
U mužů se jako nejoblíbenější tradice vyskytla oslava narozenin. Jako druhý typ odpovědi byla tradice Vánoc. Z hlediska odlišného pojetí tradice Vánoc, která je typická pro křesťanství a ne pro islámskou kulturu, muži uvedli Vánoce jako druhou

z nejoblíbenějších tradic. Na těchto odpovědích je patrné, že křesťanské svátky jsou pro mnohé muslimy vzdálenou tradicí, na které participují jen z důvodu tradice manželky.

Na základě dalšího dotazu byly zjištěny tradice manželského protějšku, které manželé/manželky nemají v oblibě. Otázka tedy zněla: „Jaké tradice Vašeho manžela/manželky v oblibě nemáte?“

Graf č. 21 ŽENY-„Jaké tradice Vašeho manžela v oblibě nemáte?“

Ad 1) **Obřízka u synů**

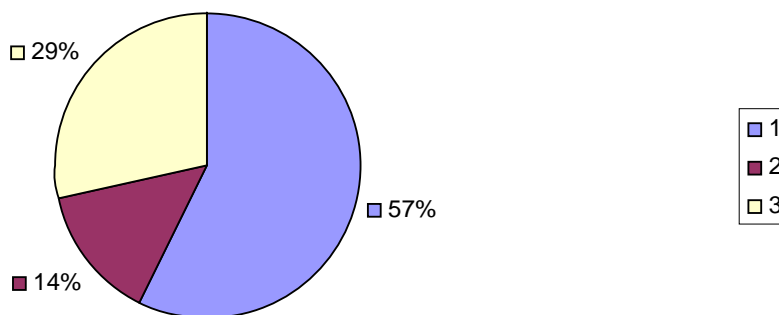
Ad 2) **Ramadán**

Ad 3) **nehodnotilo**

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako nejméně oblíbená tradice u žen se objevila tradice Ramadan, která je u žen brána jako omezující. Dle jejich názoru je při jejím dodržování omezená celá rodina, kdy se musí plně podřídit a přizpůsobit po dobu Ramadanu chod celé domácnosti. Je podivuhodné, že tradice manžela, kterou v českém prostředí vykonává jako jedinou tradicí ze své země, tedy známá jeho manželce jako tradice, kterou manžel vykonává v rámci české společnosti, je na druhou stranu nejméně oblíbenou tradicí, dle převažujících odpovědí žen. Tato skutečnost vypovídá o netoleranci k naučeným tradicím a rovněž vypovídá o neochotě a nepřizpůsobivosti se potřebám manžela. Tato neochota a netolerance uvnitř manželského páru může být impulsem pro etická socio-kulturní dilemata, která jsou pro manželství negativní a mohou způsobit stres v rodině.

Graf č. 22 MUŽI-„Jaké tradice Vaší manželky v oblibě nemáte?“

Ad 1) **Nebudu odpovídat**

Ad 2) **Oslava narozenin**

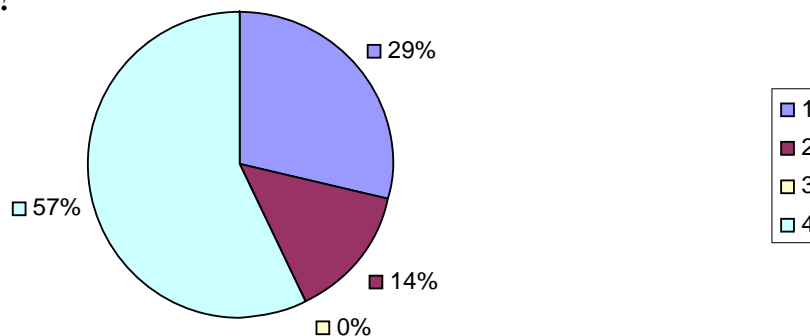
Ad 3) **Vánoce**

Zdroj: Vlastní výzkum

U této otázky využili muži zástupci islámské kultury možnost neodpovídat. Jako druhý typ odpovědi je tradice Vánoc. Třetí varianta je oslava narozenin, která koresponduje s vnímáním kulturních rozdílů v oblasti komunikace s příbuznými. Rovněž i u odpovědi manželů daného výzkumného vzorku by se dalo hovořit, stejně jako u odpovědi manželek, o jisté neochotě a netoleranci, jelikož většina dotazovaných nechtěla tuto otázku zodpovídat. Rovněž i zde je výskyt socio-kulturních dilemat, která při dlouhodobém výskytu jsou premisou pro stres v rodině.

Další otázka se vztahovala k ochotě přijímat kulturně odlišné tradice. Otázka zněla. „Přijímá váš manžel/ manželka kulturní tradice z vašeho domovského státu bez problémů?“

Graf č. 23 ŽENY-„Přijímá váš manžel kulturní tradice z Vašeho domovského státu bez problémů?“

Ad 1) **Převážně ano**

Ad 2) **Částečně ano**

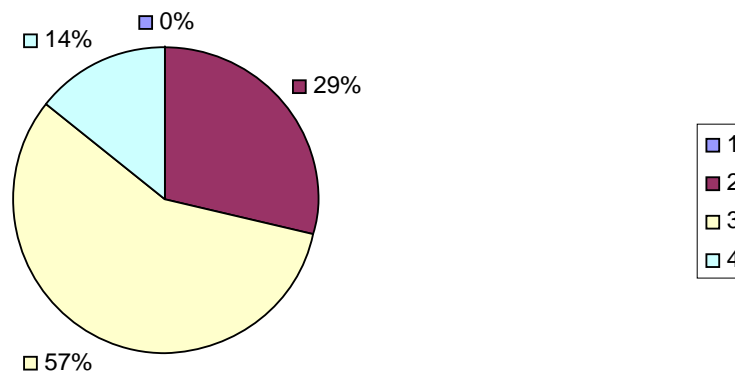
Ad 3) **Částečně ne**

Ad 4) **Převážně ne**

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle odpovědí ženy vnímají přijímání tradic české kultury manželi převážně jako nedostačující. Opět bylo potvrzeno, že manželské páry vykazují jistou míru neochoty a neschopnosti vzájemné tolerance v kulturních tradicích.

Graf č. 24 MUŽI-„Přijímá vaše manželka kulturní tradice z Vašeho domovského státu bez problémů?“

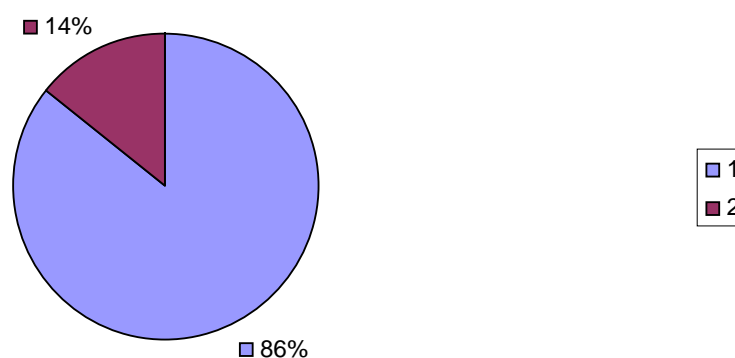
Ad 1) Převážně ano   Ad 2) Částečně ano   Ad 3) Částečně ne   Ad 4) Převážně ne

Zdroj: Vlastní výzkum

Dle odpovědí mužů jejich partnerky částečně přijímají tradice z jejich domovského státu. U odpovědí manželů je patrné, že shledávají ženy jako ochotné k podílení se na jejich kulturních tradicích.

Následující otázky měla shrnout v odpovědích názor na vliv kulturních odlišností na rozpad či rozvrat manželského vztahu. Otázka zněla: „Mohou dle Vás kulturní rozdíly způsobit v budoucnu rozpad vašeho vztahu?“

Graf č. 25 ŽENY-„Mohou dle Vás kulturní rozdíly způsobit v budoucnu rozpad vašeho vztahu?“

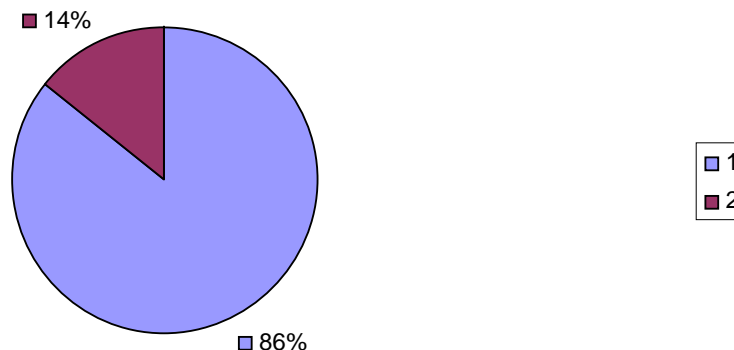

Ad 1) ANO

Ad 2) NE

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 26 MUŽI-„Mohou dle Vás kulturní rozdíly způsobit v budoucnu rozpad vašeho vztahu?“

Ad 1) ANO

Ad 2) NE

Zdroj: Vlastní výzkum

Zástupci obou pohlaví shodně uvedli, že kulturní rozdíly mohou v budoucnu způsobit rozpad vzájemného vztahu.

U žen je věkové rozmezí 21-46 let. Průměr věku dotazovaných žen- 31 let. Převažuje ve 100% vzdělání střední s maturitou.

U mužů je věkové rozmezí 27-34 let. Průměr věku dotazovaných mužů- 30 let. Převažuje ve 100 % vzdělání vyučen.

Největší zjištěný věkový rozdíl mezi páry výzkumného vzorku byl 19 let.

17. Diskuze

Na základě výsledků sondy se potvrdila hypotéza stanovená v rámci této diplomové práce:

Kulturní rozdílnost a genderové stereotypy, které se vyskytují v české a islámské kultuře, a tedy i v postojích mužů a žen, jsou příčinou možného rozvratu a rozpadu smíšených manželských párů.

Z realizovaného polostandardizovaného dotazování a následného vyhodnocení vyvstala skutečnost, kdy páry vnímají kulturní rozdíly ve společném soužití, avšak dosavadní výskyt těchto kulturních rozdílů výrazně neovlivňuje jejich aktuální soužití zásadním způsobem. Jde tedy o charakterizování neutrálního postoje k těmto kulturním odlišnostem. Dá se předpokládat, že v průběhu jejich soužití bude teprve docházet, díky těmto kulturním odlišnostem, ke zpevnění svazku či bude mít evoluce vztahu opačný efekt a bude převládat negativní vnímání kulturních odlišností, které mohou způsobit manželský nesoulad, rozvrat či rozvod.

Překvapivou skutečností je, že páry nejsou ochotny ke vzájemnému dodržování tradic, které sebou nese odlišná kultura jejich partnera, partnerky. A to i přes jejich svobodné rozhodnutí ke kulturně smíšenému manželství, které by mělo vycházet z určitého tolerantního postoje a vědomí, že jejich partner/partnerka si do manželství přinese určité zvyklosti z dosavadního života ze své kultury. Skutečnost, že páry označily jako nejčastěji dodržovanou tradici a obratem tuto tradici vyhodnotily jako nejméně oblíbenou, je odrazem určité netolerance a neochotě vzájemně se přizpůsobit. I když v případě Ramadanu jde o přizpůsobení se chodu celé domácnosti, které přináší nepříjemné omezení nejen pro příslušníka islámské kultury, ale i pro ostatní členy rodiny.

Rovněž existence kulturních rozdílností je vnímána jako překážka ve společném rozhodování o rodinných záležitostech a výchově dětí. Tyto oblasti jsou zásadní pro zdravý vývoj rodiny a pro utvoření kvalitního základu pro společnou výchovu a zdravý vývoj dítěte. Neopomenutelným faktorem, který může ovlivnit i budoucí aspekt rozvratu či rozpadu manželství je skutečnost, kdy se kulturní odlišnost promítá i do oblasti komunikace s rodinnými příbuznými. Rodinné zázemí, které by mělo být

rovněž tolerantní a tvořit oporu pro nově vznikající manželský pár, může být u mnoha párů zásadní. Právě v oblasti podpory rodinných příbuzných se projevují předsudky a postoje spíše negativního charakteru, kdy mají k nově vznikajícímu kulturně smíšenému manželskému páru výhrady. Výhrady se týkají jak současného tak i budoucího soužití odlišných kultur. Psychologie hodnot hovoří o předsudku jako antipatii, která vychází ze strnulé generalizace. Může být namířen proti celku či jedinci, jako příslušníku skupiny. Objekt předsudku, zde manžel, se dostává do nevýhodného postavení, aniž by si to zasloužil svým špatným jednáním.¹²¹ Pro manželku partnera jiné kultury, který je objektem předsudku, tak může být nová pozice, v rámci které dochází k reflexi postoje ostatních členů rodiny či rodinných příbuzných zdrojem frustrace. Tato frustrace pak může vytvářet konfliktní situace a být příčinou stresových situací. Tyto stresové situace mezi rodinnými příbuznými pak výrazně ovlivňují pozici kulturně smíšeného manželství.

18. Kasuistika

V rámci této diplomové práce, je zde uvedena kasuistika ve smyslu rčení „výjimka potvrzuje pravidlo“. Jedná se o kasuistiku manželského páru, kdy manžel pochází z Arabského poloostrova a manželka je česká státní příslušnice.

Pan X přicestoval do tehdejšího Československa v roce 1972. Jeho záměrem bylo vystudovat v tehdejší Československu vědecký obor v rámci studia na vysoké škole. K seznámení budoucího manželského páru došlo až po mnoha letech, kdy zde pan X již po úspěšném dostudování pracoval. K jejich seznámení tedy došlo po částečné kulturní adaptaci a přivyknutí si pana X českým hodnotám a normám, které vždy ctil a respektoval. Jejich sňatku předcházelo dlouhodobé seznamování se, které trvalo rok a půl a kterému předcházelo dlouhodobé kamarádství. Toto kamarádství přešlo postupně a plynule až do manželství. Pár měl možnost v průběhu seznamování se poznat vzájemné genderové stereotypy, kulturní odlišnosti, které již při prvotním kamarádském vztahu oboustranně respektovali. Vytvoření manželství tedy předcházelo otestování míry vzájemné tolerance.

---

¹²¹LHOTOVÁ, M. *Psychologie hodnot 2*. Přednáška na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích dne 5. března 2011.

Svatbu měl manželský pár dle českých tradic na českém území. Společně vychovávají dva syny, na které jsou náležitě hrdí. Jejich vzájemná tolerance v manželství a respekt k lidství, které se zrcadlí ve vzájemném láskyplném vztahu dalo pevný základ pro dobrou výchovu jejich potomků.

Tak jako je ve vztahu tohoto páru od počátku přítomná tolerance, je tato tolerance a svoboda rozhodování dána i jejich potomkům, kteří neměli direktivně rodiči předurčeno hlásit se k určité víře. Jejich potomci vyrůstali za přítomnosti obou kultur. Byla jim dána možnost svobodné volby na základě osobní zkušenosti, kterou jim manželský pár umožnil a neustále umožňuje. O jejich výchově bylo rozhodnuto na základě společného dialogu manželů a na základě přesvědčení o nutnosti existence vzájemné výchovy obou rodičů. Výsledním efektem byl společný výchovný kompromis, který byl odsouhlasen jak matkou tak i otcem.

Manželský pár se podílí na chodu domácnosti vzájemně. Jejich tradiční generové vzorce byly upraveny tak, aby bylo utvořeno vzájemné příznivé rodinné klima, v kterém je všem členům rodiny dobře. Dle přesvědčení pana X je manželství o respektu a toleranci. Striktní dodržování norem a hodnot, které jsou dány kulturním vzorcem a do kterých se nepromítnou hodnoty a normy kultury partnera, nemohou být živnou půdou pro budoucí existenci jakéhokoliv páru. Rovněž pár vykazuje oboustranný zájem o kulturu partnera, který byl přínosem jak před oddáním páru, tak i v průběhu evoluce vztahu. Dle tvrzení partnerů došlo svatbou k odsouhlasení dodržování tradic v manželství obou zastoupených kultur. V jejich manželství vznikly i nové tradice, o kterých se nedá striktně hovořit jako o typické islámské či české kulturní tradici. Tyto tradice jsou společné a utváří rodinnou „resilienci“.¹²²

Závěr kasuistiky:

Dle mého názoru dlouhodobé poznání před samotným uzavřením sňatku bylo příčinou kvalitnějšího vztahu. Genderový vzorec manžela byl vytvořen na základě kulturního a náboženského vyznání, kterým je islámská víra. Manželka měla možnost v průběhu období před svatbou poznat kulturní odlišnost svého budoucího manžela. Rovněž tato možnost byla dána i manželovi, který se seznamoval s českou kulturou v rámci příjezdu na studijní pobyt. Pár byl po svém oddání „odproštěn“ od psychické zátěže, kterou sebou nesla adaptace. Vztah se mohl kvalitně budovat na pevných základech již po částečně proběhnuté adaptaci na jiné kulturní požadavky.

---

¹²²SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007.s. 71.

Na kasuistice tohoto manželského páru je patrné, že kulturně smíšené páry vyžadují o mnoho větší míru tolerance, schopnosti vzájemného dialogu i ve věcech, které v jedné kultuře připadají rozhodovat pouze muži. Rovněž dlouhodobý respekt k hodnotě člověka jako lidství, kterému nebyla kultura prvotně dána jako možnost volby, ale jako důsledek existenční residence jeho předků, je důležitým faktorem. Tento pár je důkazem, že i přes odlišné kulturní návyky, tradice a hodnoty je možné mít mezi partnery kvalitní vztah po řadu let. Z hlediska ovlivnění vztahu ze strany existence konfliktů je zde mnoho faktorů, které stojí za odolností a resiliencí vztahu. Mezi takové faktory můžeme počítat i osobní charakteristiku partnerů. U tohoto páru je výrazná pozitivní osobnostní charakteristika obou manželů s převládající ochotou a za léta existence vztahu i morální vyspělostí partnerů. Partneři si uvědomují ohraničenou existenci lidského bytí a snaží se v rámci svého rodinného zázemí vyhýbat konfliktním situacím, které by způsobovaly kulturní odlišnosti. Tuto nekonfliktní cestu životem upevňují jako výchovný rámec i u svých potomků.

19. Závěr

Na základě provedeného vyhodnocení polostandardizovaného dotazování došlo k potvrzení hypotézy diplomové práce. Výzkumný vzorek, který byl v rámci kvantitativního výzkumu osloven, shodně odpověděl, že kulturní odlišnosti mohou v budoucnosti být příčinou rozvratu či rozpadu manželského svazku. Samozřejmě, že vývoj manželských párů je ovlivněn mnoha faktory. Každý, kdo vstupuje do manželství, ať již kulturně smíšeného či nikoliv, si musí uvědomit, že společenství muže a ženy je křehké. Křehkost vztahu předurčuje mimořádně citlivé zacházení v jeho rámci. Je velice lehké zničit křehkou věc. Těžší je si křehkou věc hýčkat. Dokázat citlivě vnímat partnerovy potřeby, upravit své potřeby a v rámci kompromisu umožnit existenci tohoto křehkého vztahu.

Společenství muže a ženy je premisou a základem pro výchovu dětí. Pokud se ve společenství muže a ženy prolínají kultury je o mnoho náročnější udržet existenci vztahu. Díky vzájemnému tolerantnímu přístupu může být toto manželství stejně kvalitním jako jiné, ne kulturně smíšené manželství, a může trvat po mnoho let. Tolerantní vztahem můžeme rozumět i takový vztah, kde je oběma partnerům dovoleno vykonávat své tradice a hodnoty, které vyplývají z uvedených kulturních stereotypů,

genderových stereotypů a neposledně i takové tradice a hodnoty, které vyplývají z náboženského přesvědčení. Zde oslovený výzkumný vzorek, který se podílel na kvantitativním výzkumu této diplomové práce, je důkazem spíše netolerantního vztahu, kdy např. jedna z tradic, kterou manžel vykonává v rodině, je vnímána rodinou a okolím jako tradice, která rodinu omezuje, brání ji v normálním chodu. Vzájemná přizpůsobivost manželských párů je na velmi nízké úrovni. Mohli bychom hovořit i o důsledku této skutečnosti, kterou mimo jiné může být i ta skutečnost, že ona neschopnost tolerance kulturních odlišností, tradic a hodnot je základem pro vznik socio - kulturních etických dilemat. Kdy přes existenci lásky uvnitř vztahu je jako protipól netolerovaná kulturní odlišnost. Vztah tedy zažívá krizi, která má dva možné směry v evoluci. Jednak je to rozvrat či případný rozpad manželství, nebo vztah může postupem času najít jiné řešení ve vývoji, které bude na tolerantním základu, kde bude vzájemné ctění si jeden druhého i s jeho kulturními návyky, tradicemi, hodnotami. Zkrátka kulturními odlišnostmi.

Každý, kdo vstupuje do svazku manželského, si přeje mít ideální manželství. Co je ale dobré, normální manželství? Jeden z přístupů k normalitě manželství dle Fromy Walsové uvádí: Společnosti jde o ideální rodinu, kde optimálně fungují všechny funkce rodiny, velký vliv na obraz ideální rodiny mají sociální, kulturní a etnické vzory. Jsou ovšem případy nekonvenčních rodin, které neodpovídají tomuto ideálu a přesto fungují dobře.¹²³

Pouhé přání nám ale pro zachování existence manželství nestačí. Aby rodina byla funkční, musí dobře plnit své základní funkce, které korespondují s vymezením rodinného fungování dle S. R. Saubera s kolegy - je to schopnost rodiny fungovat ve čtyřech rozhodujících oblastech:

Osobní fungování (spokojenost členů se svou pozicí a rolí v rodině).

Manželské, resp. partnerské fungování - spokojenost v sexuálních oblastech, vzájemný soulad.

Rodičovské fungování, odpovědnost za výchovu dětí a pocit obohacení z rodičovské role.

Socioekonomické fungování: ekonomická úroveň rodiny a sociální začlenění, sociální podpůrná síť.¹²⁴

---

¹²³ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007.s. 41

¹²⁴ SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2007.s. 44

Pokud bude rodina fungovat v rámci výše uvedených oblastech a je předpoklad, že obsažené kulturní rozdíly nebudou narušovat zdravé fungování rodiny, může být kulturně smíšené manželství na existenčně udržitelné rovině. Důležitým aspektem je ochota druhého vnímat, tolerovat, respektovat. Zdravé fungování rodiny je základem ideálního svazku, kde dochází díky vzájemné důvěře k vytvoření kvalitní základny pro výchovu potomků. V takových svazcích je jedno, v jaké kultuře se odehrává chod rodiny, protože rodina sama je na kultuře existenčně nezávislá. Kultura je vnímána jako pozitivní aspekt, dochází k infiltraci tradic, hodnot a postojů. Manželé jsou schopni tolerance a s důvěrou se podílí na vzájemných tradicích.

Manželství nám nabízí možnost být si navzájem oporou, možnost vytvoření si vzájemného interního světa v globálním světě. Světa, který bude pln identity, společných cílů, společných hodnot.¹²⁵

Z hlediska závěru této diplomové práce se nabízí realizace navazujícího výzkumu, v rámci kterého by byl výzkumný vzorek této diplomové práce podroben dalšímu výzkumu v oblasti výše uvedené funkčnosti rodinného fungování kulturně smíšeného manželství dle S. R. Saubera s kolegy. Na základě jeho výsledku bychom mohli zjistit procentuální vyjádření odchylek rodinného fungování v daných oblastech, které z velké míry páry kulturně smíšených párů označily jako oblasti, ve kterých se projevují kulturní odlišnosti.

Jako další možnost výzkumu se u kulturně smíšených manželských párů nabízí i zkoumání rodinného fungování po rozvodu. Zajímavé by bylo ověřit skutečnosti, které se týkají fungování rozvedeného páru v oblasti péče a zabezpečení výchovy společných potomků.

Dalším možným výzkumem v oblasti česko - islámských manželských párů by bylo zajímavé porovnání vnímání kulturních odlišností ve svazku, kdy by manžel byl český státní příslušník a manželka státní příslušnice islámského státu. Porovnání mezi vnímáním odlišností z kvantitativního výzkumu v rámci této diplomové práce a výsledku výzkumu výše popsaného by přineslo odpověď na rozdílné adaptační schopnosti muže a ženy v kulturním kontextu.

V rámci této práce se vyskytla silná diferenciací uvnitř islámské kultury, která se stala nevýhodnou i v rámci realizovaného kvantitativního výzkumu. Kulturní

---

¹²⁵ PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. Praha: Triton, 2008. s. 107.

diferenciace se nevyskytuje pouze uvnitř státu, ale kulturní diferenciace islámské kultury se vyskytuje i regionálně uvnitř státu. Pro budoucí záměr podrobit navazujícímu výzkumu vybraný výzkumný vzorek by muselo být s touto silnou diferenciací již dopředu počítat.

SEZNAM LITERATURY

Citace tištěných zdrojů:

1. AL-SBENATY, A. *Manželstvo v islame*. 1. vyd. Bratislava: ALJA, 1998. 110 s. Přel. Doc. PhDr. A. Minářová, Csc., 1998. ISBN: 80-968048-3-9.
2. BADE, K. J. *Evropa v pohybu: Evropské migrace dvou století*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. 497 s. Přel. A., Kusák, 2004. ISBN: 80-7106-559-5.
3. BÁRTLOVÁ, S. *Sociologie medicíny a zdravotnictví*. 1. vyd. Brno: IDVZP, 2004. 167 s. ISBN: 80-7013-355-4.
4. BÖLLE, C.; CHEMLA, CH.; RASTETTER, N. *Klíč k náboženství: Co mají společného judaismus, křesťanství, islám a buddhismus?*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. 158 s. Přel. Š. Belisová, 2006, ISBN: 80-00-01679-6.
5. CARDINI, F. *Evropa a islám*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 295 s. ISBN: 80-7106-640-0.
6. *Sériový střelec má v Malmoe na mušce imigranty*, Deníky Bohemia, 25.10. 2010. číslo 5 /2010, 8. ročník, s. 16.
7. DRBOHLAV, D. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 311 s. ISBN: 978-80-246-1552-3.
8. FROUZOVÁ, M. (ed). *Závoj a džíny: Ženy v islámském světě*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 207 s. ISBN: 80-7021-840-1.
9. GEIST, B. *Psychologický slovník*. Praha : Vodnář, 2000. 425 s. ISBN: 80-86226-07-7.
10. GEIST, B. *Sociologický slovník*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. 647 s. ISBN: 80-85850-93-1.
11. GÜRSEL, N. *Alláhovy dcery*. 1.vyd. Brno: Host, 2010. Přel. T., Laně, 2010. 248 s. ISBN: 978-80-7294-374-6.
12. HALÍK, T. *Prolínání světů: Ze života světových náboženství*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 279 s. ISBN 80-7106-834-9.
13. HARTL, P; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN: 80-7178-303-X.
14. HAŠKOVÁ, H; UHDE, Z. (edc). *Women and social citizenship in the czech society: Continuity and Change*. 1. vyd. Prague: SOÚ, 2009. 243 s. ISBN: 978- 80-7330-150-7.

15. HUBÍK, S. *Výzkum*. Přednáška na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích dne 26. května 2005.
16. JANDOUREK, J. *Vzestup a pád moderního ateismu*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. 108 s. ISBN: 978-80-247-2981-7.
17. JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 231 s. ISBN: 80-7178-749-3.
18. KARSTEN, H. *Ženy-Muži: Generové role, jejich vývoj a původ*. 1. vyd. Praha : Portál, 2006. 183 s. ISBN: 80-7367-145-X.
19. KLÍMOVÁ-PUMEROVÁ, K. *Mužům vstup zakázán*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 223 s. ISBN: 80-7178-995-X.
20. KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, B. (ed). *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. 1. vyd. Praha; Litomyšl: Paseka, 2008. 351 s. ISBN: 978-80-7185-890-4.
21. KROPÁČEK, L. *Blízký východ na přelomu tisíciletí: Dynamika přeměn v muslimském sousedství Evropy*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1999. 284 s. ISBN: 80-7021-298-5.
22. LAQUEUR, W. *Poslední dny Evropy: Humanistická Evropa nebo islamistická Euroarábie?*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. přel. J., Šustrová, 2006, 183 s. ISBN: 80-7106-829-2.
23. LHOTOVÁ, M. *Psychologie hodnot 2*. Přednáška na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích dne 5. března 2011.
24. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 287. s. ISBN: 80-7178-549-0.
25. MAŘÍKOVÁ, H. (ed.). *Proměny současné české rodiny : Rrodina - gender - stratifikace*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. 170 s. ISBN: 80-85850-93-1.
26. MENDEL, M.; BEČKA, J. *Islám a české země*. b. m. Olomouc: Votobia, 1998. 231 s. ISBN: 80-7220-034-8.
27. MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*. 1. vyd. Brno : Blok, 1990. 184 s. ISBN: 80-7029-018-8.
28. MÜLLER, Z. *Islám a islamismus: Dilema náboženství a politiky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2010. 256 s. ISBN: 978-80-200-1818-2.
29. PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství: Psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. 3. vyd. Praha: Triton, 2008. 213 s. ISBN: 978-80-7387-106-2.
30. ROLNÝ, I.; LACINA, L. *Globalizace, etika, ekonomika*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 2001. 255 s. SBN: 80-7326-000-X.
31. SCHNAPPER, D. Social integration: housing, education, health. How well are we doing? Kongres „Francouzské sociální týdny“. Paříž dne 27. listopadu 2010.

32. České občanství má od roku 2001 přes tisíc cizinců. *Slovo*, 2008, 5. ročník, č. 8, s. 23.
33. SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007.s. 219. ISBN: 978- 7367-250-80.
34. SÝKORA, L., *Rezidenční segregace*, Praha: 2010. ISBN: 978-86561-34-9.
35. WALTHER, W. *Die Frau im Islam*. Leipzig: Edition Leipzig, 1980. 208 s. ISBN: 592 764 3.
36. Zákon 326/2000 Sb., o pobytu cizinců, ve znění platném k 10. 12. 2011

Citace elektronických zdrojů :

1. ABZ slovník cizích slov. cz, *Generový stereotyp*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: < <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/genderove-stereotypy>>.
2. BARŠOVÁ, A., *Francie chce změnit přistěhovaleckou politiku -Francouzský parlament schválil novou imigrační strategii Nicolase Sarkozyho*. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957017>>.
3. BOLDIŠ, P. Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: část 1- Citace: metodika a obecná pravidla. Verze 3.3. Poslední aktualizace 11. 11. 2004. 21 s. Dostupné na WWW: <<http://boldis.cz/citace/citace1.pdf>>.
4. BOLDIŠ, P. Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: část 2- Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů. . Verze 3.0. Poslední aktualizace 11. 11. 2004. 16 s. Dostupné na WWW: <<http://boldis.cz/citace/citace2.pdf>>.
5. DAMA.CZ, *Pravda o životě ženy v arabském světě*. [online]. [cit. 2011-03-22]. Dostupné na WWW: < <http://bydleni.dama.cz/clanek.php?d=2772>>.
6. DISKUZNÍ BLOG, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <<http://egypt.orbion.cz/diskuse/manzelstvi-s-egyptanem-144/>>.
7. DIVERSITY.MANAGEMENT.CZ, *Multikulturalismus*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: < <http://www.diversity-management.cz/faq.php?id=12>>.

8. GRILL, J., *Nepokoje ve Francii: etnický konflikt, bouře v ghettech, projev nárůstu radikálního islamismu, selhání multikulturalismu či pád francouzského modelu integrace? Ani jedno, tvrdí Wacquant*. [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955162>>.
9. JICHOVÁ, L., *Muslimská svatba*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <<http://luciejichova.blog.idnes.cz/c/166487/Muslimska-svatba.html>>.
11. JONGEPIER, J., *Proč ekologická výchova*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <www.ekovychova.cz/eko/includes/priloha517.doc>.
12. KATRŇÁK, T., *Moderní partnerské vztahy a jejich proměna v době pozdní modernity*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/c3c68d753bb3b6cbbc5c1b96e0111bd89a5651b6_378_307KATR.N.pdf>.
13. MÁLEK, M., *Multikulturalismus selhal, řekla německá kancléřka Merkelová*, [online]. [cit. 2011-02-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.mediafax.cz/zahranici/3113108-Multikulturalismus-selhal-rekla-nemecka-kanclerka-Merkelova>>.
14. POLICIE ČR [online]. Praha: Policie ČR, ŘSCP, Skupina analytiky, Statistika, *Rok 2010* [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <http://www.rscpp.pcr.cz/soubory/www_sa/>.
15. POLICIE ČR [online]. Praha: Policie ČR, ŘSCP, Skupina analytiky, [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <http://www.rscpp.pcr.cz/soubory/www_co/cizina.htm>.
16. REZOLUCE RADY ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství (97/C 382/01) (Council Resolution of 4 December 1997 on measures to be adopted on the combatting of marriages of convenience), [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957560>>.
17. SUŠICKÁ, V., *Definice kultury*, FF UK PRAHA, [online]. [cit. 2011-02-22]. Dostupné na WWW: <uprav.ff.cuni.cz/pages/semi/Definicekultury.doc>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. REZOLUCE RADY ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství (97/C 382/01) (Council Resolution of 4 December 1997 on measures to be adopted on the combatting of marriages of convenience)

Příloha II. Program mezinárodní konference „Francouzské sociální týdny“, Paříž, 25. listopadu - 28. listopadu 2010

Příloha III. Otázky polostandardizovaného rozhovoru

Přílohy

Příloha I. REZOLUCE RADY ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství (97/C 382/01) (Council Resolution of 4 December 1997 on measures to be adopted on the combatting of marriages of convenience)

„RADA EVROPSKÉ UNIE,

přihlížejíc k článku K.1 (3) Smlouvy o Evropské unii,

majíc na zřeteli ustanovení rezoluce o harmonizaci národních politik sjednocování rodin (Kodaňské závěry z 1. června 1993).

Jelikož právo uzavřít sňatek a založit rodinu je uznáváno Evropskou úmluvou o lidských právech a článkem 16 Všeobecné deklarace lidských práv, a jelikož právo mít ohledy na rodinný život se přiznává článkem 8. Evropské úmluvy o lidských právech,

Zaznamenávajíc, že účelová manželství představují prostředek obcházení pravidel o vstupu a pobytu příslušníků třetích zemí.

Přesvědčena, že členské státy by měly přijmout nebo pokračovat v přijímání rovnocenných opatření na potírání tohoto jevu;

Jelikož cílem této rezoluce není zavést systematické kontroly všech manželství s příslušníky třetích zemí s tím, že kontroly se budou provádět tam, kde jsou odůvodněná podezření;

Jelikož tato rezoluce bez dotčení možnosti členských států provádět kontroly před uzavřením manželství, zda není manželstvím účelovým;

Jelikož tato rezoluce není na újmu právu Společenství,

1. Pro účely této rezoluce znamená „účelové manželství“ manželství uzavřené mezi státním příslušníkem členského státu nebo příslušníkem třetího státu legálně sídlícím v členském státě a příslušníkem třetí země s jediným cílem obejít pravidla o vstupu

a pobytu příslušníků třetích zemí a obdržet pro příslušníka třetí země povolení pobytu nebo oprávnění zdržovat se v členském státě.

2. Okolnosti, které mohou poskytovat důvody pro domněnku, že manželství je manželstvím účelovým jsou zejména:

PŘIJÍMÁ TÍMTO TUTO REZOLUCI:

- skutečnost, že se manželské spolužití neudrží,
- nedostatek vhodného přispívání na povinnosti vznikající z manželství,
- snoubenci se před svým sňatkem nikdy nesetkali,
- snoubenci jsou nedůslední, pokud jde o jejich vlastní osobní podrobnosti (jméno, adresa, národnost a zaměstnání), o okolnostech svého prvního setkání, nebo v jiných důležitých osobních informacích jich se týkajících,
- snoubenci nemluví jazykem oběma srozumitelným,
- byla předána částka peněz, aby manželství bylo uzavřeno (s výjimkou peněz daných v podobě věna v případě příslušníků zemí, kde záloha věna je obecnou praxí),
- minulost jednoho nebo obou snoubenců obsahuje důkaz o předcházejících účelových manželstvích nebo pobytových odchylek (anomálií).

V této souvislosti takové informace mohou vyplývat z:

- prohlášení těch, jichž se to týká nebo třetích stran,
- informací z písemné dokumentace, nebo
- informací získaných z provedených šetření.

3. Kde jsou takové okolnosti, jež podporují podezření věřit, že takové manželství je manželstvím účelovým, vydají členské státy povolení pobytu nebo oprávnění zdržovat se příslušníkovi třetí země na základě sňatku jen po té, co příslušné oprávněné úřady prověřily podle národního práva, že manželství není manželstvím účelovým, a že byly

splněny ostatní podmínky vztahující se na vstup a pobyt. Takové prověření může zahrnovat oddělený rozhovor s každým s obou snoubenců.

4. Jestliže by oprávněné úřady podle národního práva zjistily, že manželství má být manželstvím účelovým, musí se povolení k pobytu nebo oprávnění zdržovat se udělené na základě manželství příslušníka třetí země zpravidla odebrat, odvolat nebo neobnovit.

5. Příslušník třetí země musí mít možnost zpochybnit nebo dát znovu přezkoumat, jak to stanoví národní právo, buď před soudem nebo před oprávněným správním úřadem, rozhodnutí odmítnout, stáhnout, odvolat nebo neobnovit povolení pobytu nebo oprávnění mít trvalé bydliště.

6. Členské státy musí přihlédnout k této rezoluci ve všech návrzích na doplnění své národní legislativy. Musí se navíc zasadit o to, aby přivedly svou národní legislativu k 1. lednu 1999 v soulad s touto rezolucí.

Rada musí jednou ročně počínaje 1. lednem 1999 přezkoumat provádění této rezoluce.

PUB: 1997/12/16

ÚČINNOST .....: 04/12/1997; DATUM NABYTÍ PLATNOSTI DOKUMENTU

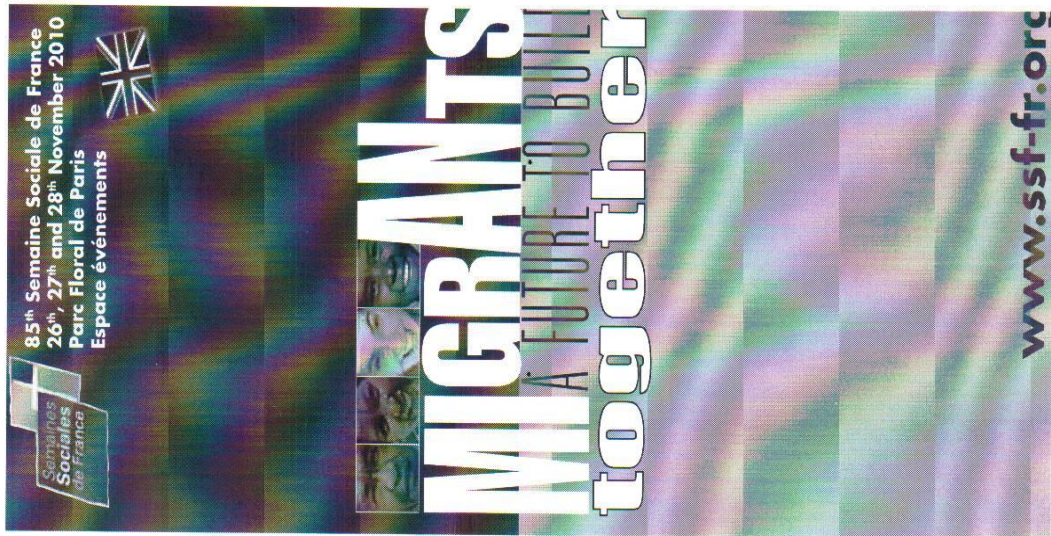
KONCE PLATNOSTI: 99/99/9999

Přeložil: JUDr. M. Kubín – 980525¹²⁶

---

¹²⁶REZOLUCE RADY ze dne 4. prosince 1997 o opatřeních, která je třeba přijmout pro potírání účelových manželství (97/C 382/01) (Council Resolution of 4 December 1997 on measures to be adopted on the combatting of marriages of convenience), [online]. [cit. 2010-10-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957560>>.

Příloha II. Prvá strana informačního letáku „Kongres Francouzské sociální dny“, který probíhal ve dnech 25. – 28. listopadu 2010.

The Semaines Sociales de France are:

A forum for:

- Education on contemporary social themes
- Reflection based on the social teaching of the Church
- Debates and proposals resulting in practical solutions for strengthening social cohesion

An annual session hosting:

- More than 3,000 participants for three days
- Conferences, round tables, debates...
- Experts, politicians, philosophers, leaders from various organizations, economists, sociologists, theologians...

Enquiries and registration

www.ssf-fr.org
 18 rue Barbès - 92128 Montrouge cedex - France
 session@ssf-fr.org - Tel. : +33 1 74 31 69 00

REGISTRATION FEE PER PERSON

	3 day pass	Per day
Individual	100 €	50 €
Couple (price per person)	80 €	40 €
Religious	80 €	40 €
Unemployed	40 €	15 €
Under 30s	40 €	15 €

Migration has become a global phenomenon, provoking an increase in extremism in Europe. According to official reports from international organisations, however, immigration is a small-scale issue compared to the demographic and economic challenges our continent is facing.

Why is there such a gap between the emotional impact of migration and the statistics? Many immigrants have been living in France or elsewhere in Europe for a long time. And yet, as a primarily social issue, the malaise generated by the difficulties surrounding their integration into society is rarely discussed openly. How much room can our republican tradition make for a culture of diversity?

In the light of this identity crisis, we will recall the open invitation to belong that is contained in the Christian vision of fraternity. We will hear the Churches, who have often stepped in to defend human dignity in this area, and the Christians who work every day to welcome these immigrants and «build a common future».

We will also hear from people from immigrant families, to get a better picture of their background and situation. Then we will return to the subject of migration policy in France and the rest of Europe. Can we create a fairer partnership between Europe and Africa, one that will transform migration that is imposed on those who experience it into chosen mobility?

COMPREHENSIVE PROGRAMME AND ON LINE REGISTRATION

under www.ssf-fr.org

To receive the full programme by post

Surname: .....
 First name: .....
 Address: .....
 Postcode: ..... City: .....
 Country: .....
 Email: .....

I wish to receive ..... copies of the programme (detailed programme, practical information, registration form).
 To be sent to:
 SSF - 18 rue Barbès - 92128 Montrouge cedex - France

Zdroj: Vlastní zdroj

Druhá strana informačního letáku „Kongres Francouzské sociální dny“, který probíhal ve dnech 25. – 28. listopadu 2010.

Friday, November 26th
Perceptions, facts and stakes

MORNING

Introduction by **Jérôme Vignon**,
President of Semaines Sociales de France

Prologue with political, religious and civic guests from Paris and the Greater Paris region

Talking to immigrants from all backgrounds

We talk about them without really knowing who they are. Refugees, workers, students... they can all give us a new insight. Six people tell their stories.

Why such a sensitive subject?

By **Philippe Bernard**, *Le Monde, journalist and member of the National Cité of Immigration History*

How and why has the subject of migration become so important in public opinion and politics over the last thirty years?

AFTERNOON

Facts and figures

By **François Héran**, *Ined Director*, and **Jacob Von Weizsäcker**, *economist*

What are the main global migration flows? What is the situation in Europe? And in France?

Islam and Muslims in France

By **Dounia Bouzar**, *anthropologist specialised in Islam*
 Integrating people from Muslim countries seems to be a specific issue. Is this really the case?
 And what does Islam itself have to do with it?

Show

Music, dancing and singing give voice to a culture, and this voice will be heard during the event, as an additional approach to the plenary sessions.

Detailed programme on www.ssf-fr.org

Saturday, November 27th
Integration issues, between facts and models

MORNING

Summary of the previous day

By **Bernard Lecomte**, *journalist and writer*

Social integration: housing, education, health. How well are we doing?

By **Dominique Schnapper**, *sociologist and former member of the Constitutional Council*
 Integrating people with foreign roots begins with their social integration. Surely we have to transform our entire integration model?

Employment: hopes, pitfalls, successes

By **Anousheh Karvar**, *Iranian, National Secretary of the CFDT, member of the HALDE and the National consultative Council for Human Rights in France*, **Jean-Paul Bailly**, *CEO of La Poste*

Debate chaired by **Christian Troubé**, *Editor in Chief at La Vie*
 People's main reason for immigrating is economic. Jobs are therefore central to the question of integration.

AFTERNOON

Living together with different cultures

By **Tzvetan Todorov**, *philosopher*

Acceptance of others, certainly, but does that mean total acceptance?

The voice of the Churches, the involvement of Christians

By **Jean-Arnold de Clermont**, *pastor, President of the Décap Protestant Missionary Service* and **Cristina de Luca**, *Christian militant and member of the Prodi government in Italy*
 The Churches are constantly criticising immigration policy. Why? What is their tangible involvement in this field?

EVENING

Encounters

Participants are invited to meet 50-60 groups of migrants, with a wide range of backgrounds. There will be no grand speeches but a chance to get to know each other, to talk, and of course to listen. What if migrants could teach us something? The list of groups present will be posted online.

«World cuisine» dinner (registration required)

Sunday, November 28th

From migration policy to development

MORNING

Ecumenical service

(to celebrate the CIMADE's 70th anniversary)

Jean-Charles Tenreiro, *Cimade Vice-President and President of the French Reformed Church for the Paris region*, will preside over the celebration with **Cardinal André Vingt-Trois**, *Archbishop of Paris and President of the Conference of Bishops of France* and **Monseigneur Gabriel de Comane**, *Archbishop of Russian Orthodox Churches in Western Europe*.

Migrant policy, hype or reality?

By **Jacques Barrot**, *former European Commissioner*, **Helène Flautre**, *MEP, Yannick Blanc*, *former Director of the Paris police and co-ordinator of the Green Book on Migration*, **Assane Ba**, *lawyer, Mission Officer for international migration at the CCFD-Terre solidaire*
 Debate chaired by **François Ermenwein**, *Editor-in-Chief, La Croix*

What are the justifications for and the problems with current migration policies?

AFTERNOON

North-South relations, how to broaden the picture

By *former Prime Minister Michel Rocard*

The issues dealt with during the session should be seen in a global North-South perspective. It is only the development of Southern countries that will initiate the change from imposed mobility to chosen mobility.

Speech by **Patrick Peugeot**, *President of CIMADE*

Conclusions by **Jérôme Vignon**

«World cuisine» dinner (registration required)

Eating together is the oldest, and often most effective, way to get to know each other better. This is why we asked several associations involved in integration, dialogue and exchange to prepare a social event that will bring people together and potentially allow them to continue the conversations they started at the afternoon's encounters.

Příloha III. Otázky polostandardizovaného dotazování

Prvá strana

Kde došlo k Vašemu seznámení? Uveďte stát.

Jak dlouho žijete s manželem/manželkou ve společné domácnosti?

Žijete společně převážně v České republice?

1) Ano

2) Ne

Jakou měrou se podílíte na chodu domácnosti?

Převážně manželka

Převážně manžel

Oba manželé
stejnou měrou

Promítají se kulturní rozdíly do Vašeho manželství?

Převážně pozitivně

Ani pozitivně ani negativně

Převážně
negativně

V jaké oblasti společného soužití tyto kulturní rozdíly nejvíce vnímáte ?

Vybranou odpověď zaškrtněte.

- v oblasti rozhodování o věcech rodinných
- v oblasti zabezpečení rodiny
- oblasti sexuálního soužití
- oblasti společné výchovy dětí
- v oblasti společné komunikace s okolím
- v oblasti společné komunikace s rodinnými příbuznými
- jiná oblast- uveďte jaká.....

U partnerských dvojic, které znáte z vašeho okolí, působí kulturní rozdíly neshody v rodinném životě?

1) Většinou ano

2) Částečně ano

3) Vůbec

Pokud jste odpověděli 1) Většinou ano-
prosím o zodpovězení doplňující otázky:

**Předpokládáte, že by tyto neshody
mohly mít vzrůstající tendenci?**

1) Do značné míry ano

2) Částečně ano

3) Nepředpokládám

Myslíte si, že náboženská tradice v zemi manžela/ manželky výrazně ovlivňují

1) Partnerský vztah

1) Rozhodně ano

2) Spíše ano

3) Rozhodně ne

Ad 1) V jakém směru (konkrétním způsobem)

Ad 2) V jakém směru (konkrétním způsobem)

Druhá strana

Ad 3) V jakém směru (konkrétním způsobem)

2) *Současný postoj ženy*

1) Rozhodně ano

2) Spíše ano

3) Rozhodně ne

Ad 1) V jakém směru (konkrétním způsobem)

Ad 2) V jakém směru (konkrétním způsobem)

Ad 3) V jakém směru (konkrétním způsobem)

Dodržujete ve Vaší rodině nějakou tradici, která pochází z domovského státu manžela/manželky?

Uvedte příklad.

Jaké tradice Vašeho manžela/ manželky máte nejraději?

Uvedte příklad.

Jaké tradice Vašeho manžela/ manželky v oblibě nemáte?

Uvedte příklad.

Přijímá Váš manžel/ manželka kulturní tradice z Vašeho domovského státu bez problémů?

1)Převážně ano

2)Částečně ano

3)Částečně ne

4) Převážně ne

Mohou dle Vás kulturní rozdíly způsobit v budoucnu rozpad vašeho vztahu?

1)Ano

2)Ne

Jste muž/ žena

Věk:

Pocházíte z:

Vzdělání:

Abstrakt

URBANOVÁ, M. Česko - islámská manželství z pohledu gender. České Budějovice 2011. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce M. Svobodová.

Klíčová slova: altruismus, gender, genderový stereotyp, globální, islám, kasuistika, koherence, konverze, Korán, kultura, manželství, marginální, migrace, multikulturalismus, patriarchát, resilience, rodinná resilience, rodinný příslušník občana Evropské unie, rozhovor, rozhovor polostandardizovaný, státní příslušník třetí země, státní občanství.

Práce se zabývá česko - islámským manželstvími z pohledu gender. Teoretická část charakterizuje základní pojmy, manželské tradice v ryze české společnosti, problematice gender u českého manželství, manželské tradice v ryze islámské společnosti, problematiku gender islámského manželství, problematiku gender v česko - islámských manželství, etické otázky dopadu migrace, včetně etické otázky dopadu kulturní migrace, možnosti zneužití institutu sloučení rodiny k zajištění pobytového oprávnění na území České republiky, příklad migrační politiky s uvedením konkrétního přístupu ve Francii.

Praktická část obsahuje zdůvodnění výběru výzkumného vzorku, představení zvolené metodiky výzkumu. Na základě provedeného polostandardizovaného dotazování je potvrzena stanovená hypotéza diplomové práce, že vliv kulturního genderu, jako nositele odlišného pojetí role muž-žena v islámské a české kultuře, resp. česko - islámských manželstvích, je významným faktorem způsobující manželský nesoulad. Vzájemná obousměrná kulturní znalost, stejně jako přítomnost tolerance, lásky a opravdovosti, je předpokladem záruky funkčního vztahu. Tato skutečnost je ověřena u česko - islámského manželského páru v závěrečné kasuistice.

Czech-Islamic marriages from the viewpoint of gender

Key words: altruismus, gender, gender stereotyp, global, Islam, case study, coherence, converzion, Koran, culture, marriage, marginal, migration, multikulturalismus, patriarchy, resilience, family resilience, family member of European Union , interview, semi-structured interview, third-country nationals, citizenship.

ABSTACT

The thesis is deal with Czech - Islamic marriages from the viewpoint of gender. The first part characterises the basic concepts, marriage traditions in a purely Czech society, the issue of gender in the Czech marriage, marriage traditions in a truly Islamic society, Islamic marriage, gender issues, gender issues in Czech - Islamic marriage, the ethical impact of migration, including the ethical impact of cultural migration, potential misuse of the Institute to ensure family reunification residence permit in the Czech Republic, an example of migration, with specific policy approach in France.

The practical part includes a rationale for selecting the research sample, showing the chosen research methodology. Based on the interviews is confirmed by the hypothesis of the thesis that the cultural influence of gender, as a bearer of a different conception of the of man-woman gender in Islamic culture, and Czech, respectively. Czech - Islamic marriages is a significant factor in causing marital disharmony. Mutual two-way cultural knowledge, as well as the presence of tolerance, love and truth, is a prerequisite to guarantee the functional relationship. This fact is verified by the Czech - Islamic couple, in the final case report.